

TALOUSARVIO 2023

TALOUSSUUNNITELMA 2023–2025

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	1
2. KUNTASTRATEGIA	2
3. YLEISPERUSTELUT.....	3
3.1. KUNTATALOUDEN KEHITTYMINEN OSANA KANSANTALOUTTA	3
3.1.1. VALTION TOIMENPITEET	3
3.1.2. VEROTULOJEN JA VALTIONOSUUKSIEN VAIKUTUS KUNTATALOUTEEN	4
3.1.3. KUNTIEN TULOT, MENOT JA LAINAKANTA.....	4
3.2. KUNNAN TALOUSARVION LÄHTÖKOHDAT	5
3.2.1. VÄESTÖMUUTOKSET	5
3.2.2. TYÖPAIKAT JA TYÖLLISYYS	6
3.2.3. TALOUSARVIO JA TALOUSARVION TASAPAINO.....	7
SOTE-UUDISTUKSEN VAIKUTUS TALOUSARVIOON JA TALOUSSUUNNITELMAAN	8
3.3. HENKILÖSTÖ.....	9
3.3.1. HENKILÖSTÖMÄÄRÄ.....	9
3.3.2. HENKILÖSTÖN VUOKRAUS	9
3.3.3. HENKILÖSTÖKULUT.....	10
4. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE JA SITOVUUS SEKÄ TILIVELVOLLISET	11
4.1.1. TILIVELVOLLISET VUONNA 2023	12
5. TULOSLASKELMA.....	14
5.1. YLEISPERUSTELUT	14
5.2. TULOSLASKELMA JA TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT.....	15
5.3. TOIMINTATULOT JA -MENOT SEKÄ TOIMINTAKATE	15
5.3.1. YLEINEN KEHITYS.....	15
5.3.2. HYVINVOINTIALUEELTA SAATAVAT TILAVUOKRATUOTOT	16
5.3.3. MAKSUOSUUDET KUNTAYHTYMILLE	16
5.3.4. LEASINGRAHOITUS	16
5.3.5. OITIN KOULUN VÄISTÖTILAT	19
5.3.6. SISÄISISTÄ ERISTÄ VYÖRYTYSERIIN.....	19
5.3.7. SUUNNITELMAVUOSIEN TOIMINTAMENOT JA -TULOT.....	20
5.4. VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET	20
5.4.1. VEROTULOT.....	20
5.4.2. VALTIONOSUUDET	20
5.4.3. KOTIKUNTAKORVAUKSET	21
6. RAHOITUSOSA.....	22
6.1. RAHOITUSLASKELMA.....	22
6.2. LAINAKANTA JA SEN MUUTOKSET	23
6.3. INVESTOINTIMENOT	23
7. KÄYTTÖTALOUSOSA	24
7.1. VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT MÄÄRÄRAHAT JA TULOARVIOT TOIMIALOITTAIN	24
7.2. KUNNANVALTUUSTO.....	26
7.3. KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	27
7.4. TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	28
7.5. KUNNANHALLITUS	29
7.5.1. TOIMIELIN YHTEENSÄ	29
7.5.2. KUNNANHALLITUS JA YLIN JOHTO	30

7.5.3. KUNTIEN YHTEISTOIMINTA	31
7.6. HALLINTOPALVELUT -PALVELUKESKUS.....	32
7.6.1. TOIMIELIN YHTEENSÄ	32
7.6.2. KESKITETTY HENKILÖSTÖHALLINTO	33
7.6.3. HALLINTO- JA TALOUSPALVELUT	34
7.6.4. RUOKA- JA SIIVOUSPALVELUT	36
7.7. ELINVOIMAPALVELUT -PALVELUKESKUS	37
7.7.1. TOIMIELIN YHTEENSÄ	37
7.7.2. ELINKEINOELÄMÄN KEHITTÄMINEN.....	38
7.7.3. YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	39
7.8. SIVISTYSLAUTAKUNTA	41
7.8.1. TOIMIELIN YHTEENSÄ	41
7.8.2. SIVISTYKSEN HALLINTOPALVELUT	43
7.8.3. VARHAISKASVATUS	44
7.8.4. PERUSKOULUT	45
7.8.5. TOISEN ASTEEN KOULUTUS.....	47
7.8.6. KULTTUURI JA MUSEOTOIMINTA	48
7.8.7. LIIKUNTA- JA NUORISOTOIMI.....	49
7.8.8. KIRJASTOTOIMI	50
7.8.9. KANSALAIPOISTO	51
7.9. TEKNINEN LAUTAKUNTA	52
7.9.1. TOIMIELIN YHTEENSÄ	52
7.9.2. TEKNISET HALLINTOPALVELUT	54
7.9.3. YHDYSKUNTATEKNISET PALVELUT	56
7.9.4. TILAPALVELU	58
7.9.5. VESIHUOLTOLAITOS.....	60
8. INVESTOINTISUUNNITELMA 2023–2025	62
9. TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEURANTA	65
10.KONSERNIYHTEISÖILLE ASETETUT TAVOITTEET	66
11.LIITTEET	67
11.1. HAUSJÄRVEN KUNNAN HALLINTO-ORGANISAATIO VUONNA 2023 JA LAUTAKUNTARAKENNE.....	67
11.2. TUNNUSLUKUJEN MÄÄRITELMIÄ	68
11.3. KUNNANVALTUUSTON JA KUNNANHALLITUKSEN SITOVAT STRATEGISET TAVOITTEET 2023- 2035.....	70
11.4. YHTEENVETO TOIMIALOJEN STRATEGISISTA VUOSITAVOITTEISTA	73

1. JOHDANTO

Kuntalain 110 §:ssä on säädökset kunnan talousarviosta ja -suunnitelmasta:

”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.”

Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto (hallintosääntö 28§).

Hausjärven kunnan taloussuunnitelma on tehty kolmeksi vuodeksi, joista ensimmäinen on talousarviovuosi.

Talousarviota ja -suunnitelmaa on käsitelty toimitilimissä kevään ja syksyn kuluessa. Johtoryhmä aloitti talousarviovalmistelun toukokuussa. Valtuusto piti talousarvioseminaarin toukokuussa ja kunnanhallitus antoi toimialoille valmisteluohjeet ja talousarvioraamin kesäkuussa. Lautakunnat ovat käsitelleet talousarviota eri valmisteluvaiheissa. Toimielinten talousarviovalmistelu keskityi aiempien vuosien tapaan elo-syyskuuhun, jonka jälkeen lautakunnat käsittelivät talousarvioesityksiä lokakuussa. Kunnanjohtajan esitys muodostettiin lautakuntien esityksien perusteella. Kunnanhallitus ja -valtuusto ovat käsitelleet strategisia tavoitteita syksyn aikana useaan otteeseen. Kunnanjohtajan talousarvioesitystä käsiteltiin lokakuun valtuustoseminaarissa. Kunnanhallitus käsitteli alustavaa talousarviota 25.10.2022 kokouksessaan. Kunnanvaltuusto teki päätöksen vuoden 2022 veroprosenteista kokouksessaan 8.11.2022. Talousarvion ja -suunnitelman osalta lopulliset päätökset tehdään kunnanhallituksessa 29.11.2022 ja kunnanvaltuustossa 7.12.2022.

2. KUNTASTRATEGIA

Hausjärven kuntastrategia päivitetään vuoden 2022 aikana niin, että uusi kuntastrategia on voimassa 1.1.2023 lukien. Kuntastrategia perustuu Kuntalain 37 §:n mukaisesti arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien hoitamiseen.

Hausjärvi on maakunnallisesti varteenotettava vaihtoehto yritys- ja asuinpaikkana. Monipuolinen tonttitarjonta ja neljä elinvoimaista taajamaa mahdollistavat luonnonläheisen ja turvallisen asumisen edellytykset. Hyvä saavutettavuus luo erinomaiset edellytykset työllistymiselle ja yrittämiselle.

Tämän kuntastrategian keskiössä on kunnan perustehtävien hoitaminen ja palvelujen tuottaminen. Toiminta-ajatuksenamme: **Hausjärven kunta on vahvojen kylien muodostama yhteinen kotimme, joka tarjoaa luonnonläheistä ja turvallista elämää. Täällä jokaisella on mahdollisuus luoda itselleen hyvä elämä.**

Visiomme on olla **ihmisläheinen ja palveluvoimainen kunta**. Tämä edellyttää kunnan virkamiesjohdolta ja kuntapäättäjiltä tulevaisuudenuskoa sekä osallistuvaa vuoropuhelua kuntalaisten kanssa päätöksenteon valmistelussa ja toimeenpanossa. Kunnan palveluvoimaisuuden takaavat hyvät ja toimivat kunnan järjestämät palvelut.

Arvomme ovat: **ihmisläheinen, turvallinen ja aktiivinen.**

Me olemme: **Kehittyvä kunta**

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Ja lopulta: **Me teemme Hausjärven - Kaikki tekemään yhdessä!**

Me yhdessä luomme kehittyvän kunnan. Hyvinvoivat työntekijät tuottavat toimivia palveluita tyytyväisille kunnan asukkaille. Arvojen kautta toimimalla luomme ihmisläheistä ja turvallista asuinkuntaa, jossa luovuuden kautta saadaan aikaan uusia ideoita, kehitystä, rohkeutta ja draivia suunnatessa kohti tulevaisuutta.

Toimialasta vastaava toimielin hyväksyy toimenpiteet ja tavoitteet sekä tarvittaessa erilliset toteuttamissuunnitelmat valtuuston asettamien strategisten päämäärien ja strategian osa-alueiden saavuttamiseksi.

Keskeisimmät kunnan toimintaa ohjaavat ja strategiaa täydentävät ohjelmat ovat elinvoimaohjelma, markkinointi- ja viestintäsuunnitelma, hyvinvointikertomus, kaavoitusohjelma sekä henkilöstöohjelma. Kuntastrategiaa toteutetaan talousarvion kautta määrittämällä vuosittaiset toiminnan ja talouden tavoitteet.

Kuntastrategian toteutumista arvioidaan vuosittain osana tilinpäätöstä ja puolivuosisikastausta.

Talousarvioon on sisällytetty tuloarvioiden ja määrärahojen kaltaisten taloudellisten tavoitteiden lisäksi strategiaan perustuvia sisällöllisiä vuositavoitteita. Nämä vuositavoitteet on esitetty yhteenvetona talousarviokirjan luvussa 12.4.

3. YLEISPERUSTELUT

3.1. Kuntatalouden kehittyminen osana kansantaloutta

Valtiovarainministeriön syyskuussa 2022 julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan brutto-kansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,7% vuonna 2022. Työllisyyden nopea kasvu on jatkunut edelleen, samaan aikaan kuitenkin energian ja hyödykkeiden hintataso on kohonnut. BKT:n arvioidaan kasvavan vain noin 0,5% vuonna 2023 ja 1,4% vuonna 2024. Riskit inflaation kerrannaisvaikutuksista ovat kasvaneet.

Julkisen talouden alijäämän arvioidaan pienenevän vuosina vuonna 2022 nopean talous- ja työllisyyskasvun ja koronatoimien päättymisen takia. Vuonna 2023 alijäämä jatkaa taas syvenemistään. Samalla velanhoitokustannukset kasvavat nopeaa tahtia.

Velkaantuminen on ongelmana niin kunnilla kuin koko julkisella taloudella. Julkisessa taloudessa on rakenteellinen alijäämä, joka ennusteen mukaan kasvaa lähivuosina. Kun julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi vuonna 2020 10 prosenttiyksiköllä lähes 70 prosenttiin, velkasuhteen arvioidaan kasvavan yli 73 prosenttiin 2025 mennessä olettaen, että korkotaso säilyy alhaisena. Julkista taloutta heikentävät monet jo tehdyt menonlisäyspäätökset, hidas talouskasvu, väestön ikääntymisestä johtuva menojen kasvu sekä julkisen sektorin menonlisäykset.

Taloudellisen katsauksen mukaan työllisten määrä lisääntyi alkuvuonna noin 3,2% ollen 74%.

Kuntatalouden rahoitusaseman arvioidaan pysyvän alijäämäisenä, samoin kuin hyvinvointialueet aloittavat toimintansa alijäämäisenä erityisesti suurten investointihankkeiden takia. Matala syntyvyys vähentää laskennallisesti varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen tarvetta. Kuntien mahdollisuudet hyödyntää lapsi-ikäluokkien pienenemiseen liittyvää säästöpotentiaali vaihtelee suuresti kunnittain. Ikäihmisten määrän kasvun ja syntyvyyden lisäksi muuttoliike vaikuttaa kuntien talouteen niin väestöään menettävissä kuin kasvattavissa kunnissa.

Palkkamenoja kasvattavat niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla palkankorotukset.

Kuntatalouden painelaskelman (julkaistu 19.9.2022) mukaan kuntien toimintakatteen alijäämä supistuu vuonna 2023 merkittävästi (noin 61,4%), kun sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille. Samalla kunnilta leikataan osuudet valtionosuuksista, tuloverosta ja yhteisöverosta.

3.1.1. Valtion toimenpiteet

Kuntatalousohjelma vuodelle 2023 on julkaistu 21.9.2022. Kuntatalousohjelman tarkoituksena on arvioida kuntatalouden tilaa ja kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnitelman mukaisilla toimenpiteillä.

Valtio on tukenut merkittävästi yksityis- ja julkissektoria koronapandemian keskellä, joka on kasvattanut valtion velkaantumista. Kuntasektoria on tuettu erityisesti valtionosuuksin ja –avustuksin sekä lisäämällä kuntien yhteisöveron jako-osuutta. Vuoden 2023 valtion talousarvioesitykseen ei sisälly enää koronatukitoimia kunnille.

Koronapandemiasta johtuen velkaantumisen hillitsemisen toimenpiteitä lykättiin, eikä hallitusohjelman tavoitteita tulla saavuttamaan.

Valtio on lisännyt kuntien tehtäviä viime vuosina ja lisäykset jatkuvat edelleen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaan valtionosuus uuteen tai laajenevaan tehtävään on 100 prosenttia. Kuntien toimintatuotot alenevat 1.3.2023 alkaen varhaiskasvatusmaksujen osalta, mikä vähentää kuntien maksutuloja vuositason 70 milj. eurolla. Maksutulojen menetys kompensoidaan korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pysyvästi. Oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttoman toisen asteen koulutuksen asteittainen

toimeenpano jatkuu vuonna 2023. Kunnille korvataan Ukrainasta tulevien lasten varhaiskasvatuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia valtionavustuksella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen johdosta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Uudistuksella on merkittäviä vaikutuksia kuntien talouteen ja toimintaan.

3.1.2. Verotulojen ja valtionosuuksien vaikutus kuntatalouteen

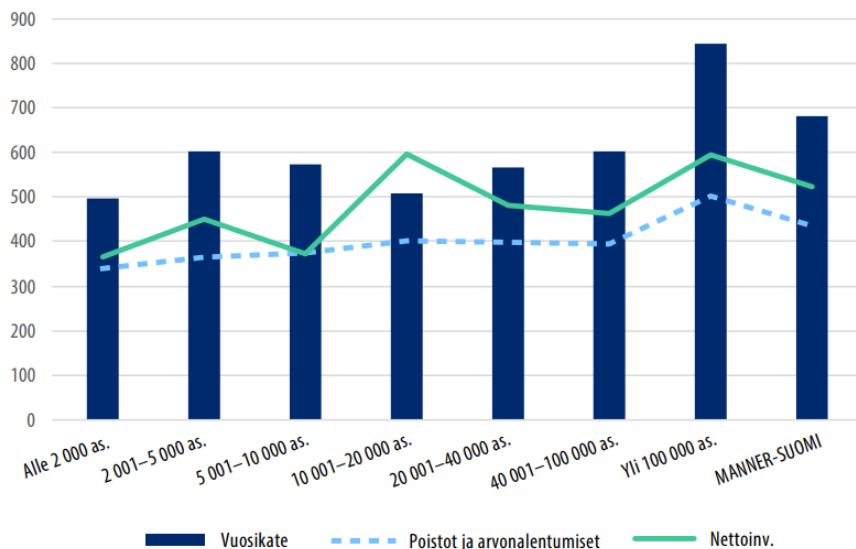
Vuodesta 2023 alkaen kunnan valtionosuuksista ja verotuloista (kunnallis- ja yhteisövero) leikataan osa pois samalla, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyy kunnilta hyvinvointialueille. Verotuloja kertyy vuonna 2023 osin vielä vanhojen jako-osuuksien mukaisesti, joka parantaa väliaikaisesti vuoden 2023 tulosta. Vuodesta 2024 verotulokertymä alkaa paremmin vastata uutta pysyvää verotulotasoa.

Vuoden 2023 talousarvioesityksessä kuntien valtionavut ovat yhteensä 5,4 mrd. euroa, kun sote-uudistus siirtää hyvinvointialueen rahoitukseen 5,4 mrd. euroa valtionosuuksista ja 1,9 mrd. euroa verotulomenetyksen korvauksista. Sote-uudistuksen lisäksi valtionaputaso alenee hallituksen määräaikaisten toimien päättymisen takia.

3.1.3. Kuntien tulot, menot ja lainakanta

Vuoden 2021 tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalouden vuosikate heikkeni hieman edellisvuodesta, ollen noin 4,6 miljardia euroa. Edellisvuoden tapaan kuntien vuosikate riitti kattamaan poistot ja nettoinvestoinnit vuonna 2021. Kuntien verotulot kasvoivat ennakoitua enemmän ja toimintakulut ennakoitua vähemmän. Valtionosuudet sen sijaan alenivat koronaerien poistumisen takia lähes 10%, mutta koronatukia saatiin valtionavustuksina.

Taulukko 1. Tulorahoituksen riittävyys kuntakoon mukaan vuonna 2021, euroa/asukas
(lähde Kuntatalousohjelma 2023)

Sote-uudistuksen tullessa voimaan 1.1.2023 kunnista hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten yhteismäärän arvioidaan olevan noin 21,2 mrd. euroa. Tuloista siirtyy eniten kunnallisveroa, noin 13,11 mrd. euroa, tämä toteutetaan laskelmalla kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja tasa-suuruudesta 12,64 prosenttiyksiköllä. Yhteisövero siirretään noin kolmasosa eli 0,82 mrd. euroa, peruspalvelujen valtionosuuksia noin 5,36 mrd. euroa ja veromenetysten korvauksia noin 1,94 mrd. euroa.

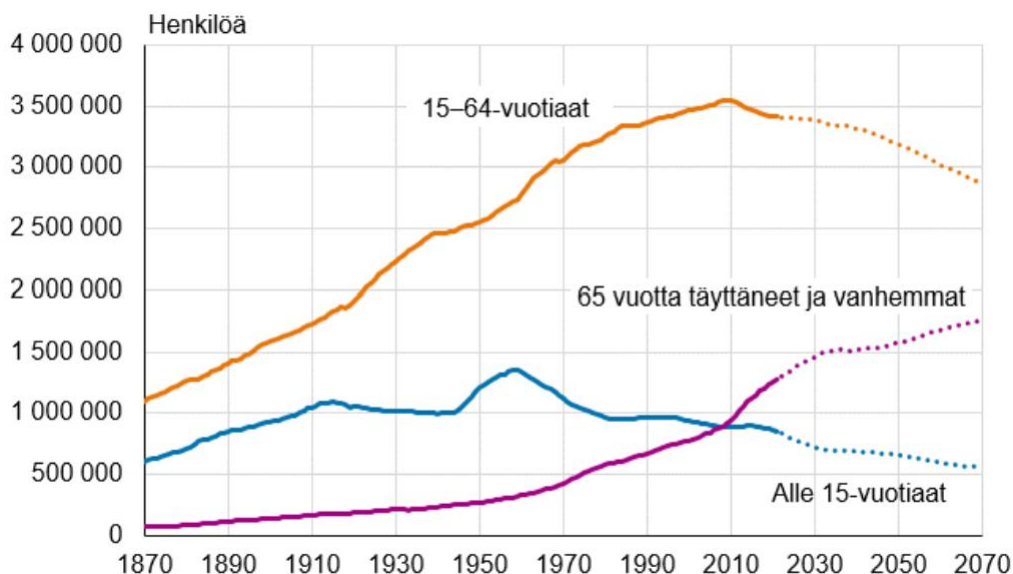
Sote-uudistuksen vaikutus ei näy kuntien verotuloissa täysimääräisesti vielä vuonna 2023, joten kuntatalouden arvioidaan vahvistuvan hetkellisesti n. 1,2 mrd. euroalla. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan palaavan vuosina 2024–2026 negatiiviseen tasoon.

3.2. Kunnan talousarvion lähtökohdat

3.2.1. Väestömuutokset

Tilastokeskuksen viime vuoden väestöennusteen (9/2021) mukaan vuosi 2022 tulee olemaan kuudes vuosi peräkkäin, kun Suomessa kuolee ihmisiä enemmän kuin syntyy. Ennusteen mukaan nettomaahanmuutto ylläpitäisi väkiluvun kasvua vuoteen 2034 saakka, jolloin maamme väkiluku olisi 5,6 miljoonaa henkilöä. Tämän jälkeen väkiluku kääntyisi laskuun ja 2050-luvulla maamme väkiluku olisi ennusteen mukaan jo nykyistä pienempi. Oheisesta kuvaajasta näkyy alle 15-vuotiaiden ja 15–64 -vuotiaiden määrän vähenemisen ennuste. Ennusteen mukaan alle 15-vuotiaiden määrä olisi vuoden 2060 lopussa lähes 200 000 nykyistä pienempi. Työikäisen väestön määrässä pitkittyvä matala syntyvyys näkyisi 2040-luvulta eteenpäin ja heijastuisi myös väestölliseen huoltosuhteeseen.

Taulukko 1 Väestö ja väestöennuste ikäryhmittäin. Tilastokeskus 31.3.2022.

Kunnan tuloverot ovat riippuvaisia kunnan väestön määrästä. Hausjärven uusi kuntastrategia keskittyykin monelta osin positiivisen väestönkehityksen aikaansaamiseen. Väestömuutoksia seurataan tarkasti ja analysoidaan niiden vaikutusta palveluverkkoon ja eri toimintoihin. Huoltosuhteen muutokset aiheuttavat väistämättä haasteita myös kuntataloudelle.

Taulukko 2 Kuntaliiton verotulojen ennustekehikko, Hausjärvi 9/2022

KUNNALLISVERON VEROPOHJA						
	2020	2021	2022**	2023**	2024**	2025**
VÄESTÖ ikäryhmittäin, 31.12.						
0 - 18 vuotiaat	1 799	1 773	1 725	1 668	1 615	1 567
Muutos %	-3,1	-1,4	-2,7	-3,4	-3,2	-3,0
19 - 64 vuotiaat	4 528	4 487	4 407	4 350	4 268	4 218
Muutos %	-1,5	-0,9	-1,8	-1,3	-1,9	-1,2
+ 65 vuotiaat	1 848	1 883	1 916	1 944	1 992	2 012
Muutos %	2,3	1,9	1,8	1,5	2,5	1,0
Asukasluku vuoden lopussa	8 175	8 143	8 049	7 962	7 875	7 796
Muutos %	-1,0	-0,4	-1,2	-1,1	-1,1	-1,0

Lähde: Kuntakohtainen veroennustekehikko, Kuntaliitto, 9/2021

3.2.2. Työpaikat ja työllisyys

Hämeen ELY-keskuksen mukaan työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä TE-toimistossa laski vuoden takaisesta syyskuusta kaikissa Kanta-Hämeen maakunnan kunnissa.

Hausjärvellä oli syyskuun lopun työllisyyskatsauksen mukaan Hämeen 5. alhaisin työttömyysaste. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Hausjärvellä 6,1%, kun Kanta-Hämeessä prosentti oli 8,1 %. Vuotta aiemmin työttömien osuus työvoimasta oli Hausjärvellä 6,8 %.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Kanta-Hämeen kunnista korkein Forssassa (9,4 %) ja Hämeenlinnassa (9,3 %) Humppilassa (9,0 %), ja matalin Hattulassa (4,7%), Lopella (4,9 %) ja Jokioisilla (5,9 %). Työttömyysaste oli kaikissa kunnissa edellisvuotta matalampi.

Lukumääräisesti työttömiä työnhakijoita (ml. lomautetut) oli syyskuun 2022 lopussa Hausjärvellä 237, kun edellisen vuoden vastaavana ajankohtana työttömiä työnhakijoita oli 265.

Taulukko 3 Työttömien osuus (%) työvoimasta kuukauden lopussa

KUNTA	9/2022	9/2021	9/2020	MUUTOS 9/21 - 9/22	MUUTOS 9/20-9/21
Hattula	4,7	6,3	7,4	-1,6	-0,9
Hämeenlinna	9,3	11,0	11,4	-1,7	-0,4
Janakkala	7,4	8,5	9,5	-1,1	-1,0
Forssa	9,4	11,2	12,2	-1,8	-1,0
Humppila	9,0	11,6	10,5	-2,6	1,1
Jokioinen	5,9	6,2	7,7	-0,3	-1,5
Tammela	6,0	7,1	7,4	-1,1	-0,3
Ypäjä	7,3	8,5	9,2	-1,2	-0,7
Hausjärvi	6,1	6,8	6,8	-0,7	0
Loppi	4,9	5,6	6,4	-0,7	-0,8
Riihimäki	8,6	9,4	10,0	-0,8	-0,6

Lähde: TEM työnvälitystilastot, muokattu

3.2.3. Talousarvio ja talousarvion tasapaino

Strategian mukaisesti talousarviolla pyritään takaamaan kunnan toimivat palvelut.

FCG on laatinut kunnalle vuonna 2019 talouden sopeuttamisohjelman, jonka mukaan investointisuunnitelman toteuttaminen ja talouden pitäminen kestäväällä pohjalla edellyttää noin miljoonan euron vuotuista sopeuttamista toimintakuluista. Vuonna 2020 tehtiin palveluverkkoselvitykset koulujen ja varhaiskasvatuksen osalta, joita on hyödynnetty talousarviovalmistelussa. Vuoden 2023 tulos tulee olemaan ylijäämäinen, mutta jatkossakin taloudellista tasapainoa tarvitaan tuleviin huoltosuhteen aikaansaamiin muutoksiin ja investointitarpeisiin.

Talousarviosta poistuu vuonna 2023 perusturvan toimiala, kuraattori- ja psykologikustannukset, pelastustoimen kustannukset sekä osa ruoka- ja siivouspalveluiden kustannuksista ja yhden teknisen toimen henkilön palkkakustannukset. Nämä muutokset vaikuttavat merkittävästi sekä toimintatuottojen että -kulujen määrään. Toimintatuotot alenevat vuoden 2022 talousarvioon nähden noin 26,9% ja toimintakulut noin 56,5%. Samaan aikaan verotulot alenevat noin 47,9% ja valtionosuudet 64,2% edellisvuoden talousarviosta.

Toimintatuottoarvioita on talousarviossa alennettu varhaiskasvatuksen lakisääteisistä 1.3.2023 voimaan tulevista asiakasmaksualennuksista johtuen ja korotettu vesi- ja jätevesituottoarviota maksutaksan 1.1.2023 korotuksen takia. Hyvinvointialueilta arvioidaan saatavan vuodesta 2023 alkaen noin 0,938 miljoonaa euroa vuokratuottoja.

Lisäpanostukset talousarviossa kohdistuvat pääasiassa perusopetuksen ja teknisen toimen lisäresursointiin. Perusopetuksen henkilöstöä kasvatetaan pysyvästi +10 henkilötyövuodella. Tekni- sessä toimessa mm. sähkön ja lämmityksen kallistumiseen varaudutaan. Kunnan palkkamenot kasvattavat kunta-alan palkankorotukset. Ansiotason nousuun on varauduttu vuoden 2023 ta- lousarviossa 2,21%:lla (OVTES) / 2,32% (muut) elokuun 2022 palkkatasoon nähden.

Verotulot on arvioitu talousarvioon noin 0,95 miljoonaa euroa Kuntaliiton 9/2022 ennustetta maltillisemmin ja valtionosuudet lähes Kuntaliiton ja VM:n 9/2022 arviotasolle.

Kunnan taseessa on ylijäämää aikaisemmilta tilikausilta noin 9,94 milj. euroa. Vuoden 2022 al- kuperäinen talousarvio on 0,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen, mutta talousarviomuutokset nos- tavat ennustetta lähes 0,9 miljoonaan euroon.

Investointitarpeet kasvattavat kunnan lainakantaa. Vuoden 2023 merkittävin investointipanos- tus koskee Oitin alakoulun uudisrakennusta.

Talousarvion keskeiset tuloperusteet on vahvistettu kunnanvaltuustossa 8.11.2022 seuraavasti:

- tuloveroprosentti vuodelle 2023 on 8,86 %
- kiinteistöveroprosentit on vahvistettu seuraaviksi:
 - o yleinen kiinteistöveroprosentti 1,25 %
 - o vakituiset asuinrakennukset 0,45 %
 - o muut asuinrakennukset 1,05 %
 - o yleishyödylliset yhteisöt 0,50 %
 - o rakentamaton rakennuspaikka 4,00 %
 - o voimalaitosrakennukset 3,00 %

Verojen tilityserien arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton veroennustekehikkoa. Valtionosu- udet on arvioitu Kuntaliiton julkaiseman valtionosuuslaskurin avulla. Vesimaksutaksaa on ko- rotettu tulevalle vuodelle.

Suunnitelmavuosien 2024-2025 kulut on arvioitu vuoden 2023 tasoisiksi, mutta luvuissa on li- säksi huomioitu sote-uudistuksesta johtuva verotulojen arvioitu vaikutus kuntaan.

Sote-uudistuksen vaikutus talousarvioon ja taloussuunnitelmaan

Kuluvan vuoden (2022) talousarviossa perusturvalautakuntaan aiemmin sisältyneet työllisyys- toimet siirrettiin pääosin Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskukseen ja pieneltä osin sivistys- lautakuntaan.

Sote-uudistus vaikuttaa merkittävästi kuntien tehtäviin ja niitä koskevaan rahoitukseen, vero- tusoikeuteen ja valtionosuusjärjestelmään, henkilöstöön, omaisuuteen, velkoihin ja sopimuk- siin. Vuodesta 2023 alkaen kunnan valtionosuuksista, veroperustemuutoksista johtuvien vero- tulomenetysten korvauksista ja verotuloista (kunnallis- ja yhteisövero) leikataan osa pois sa- malla, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja niistä aiheutuvat kulut siirtyvät kunnilta hyvinvointialueille.

Henkilöstön osalta kunnasta siirtyy hyvinvointialueille lähes kaikki perusturvalautakuntaan kuu- luva henkilöstö, samoin kuin sivistyslautakunnassa työskennelleet kuraattorit ja psykologit. Myös osa ruoka- ja siivouspalvelujen henkilöstöstä siirtyy hyvinvointialueen työntekijöiksi sa-

moin kuin yksi teknisen toimen työntekijä. Pelastustoimen palveluostot jäävät pois pelastustoimen siirtyessä osaksi hyvinvointialueen toimintaa. Sote-toimintojen käytössä oleva irtain omaisuus ja käyttöomaisuus siirtyy hyvinvointialueille ilman erillistä korvausta. Kunta saa kuitenkin vähentää käyttöomaisuuteen liittyen taseen peruspääomastaan sote-investointien poistamatta olevan hankintahinnan. Hyvinvointialue vuokraa sote-toiminnassa olevat tilat siirtymäsäännöksen perusteella kunnalta vuosiksi 2023-2025, hyvinvointialueella on oikeus halutessaan pidentää vuokrasopimusta koskemaan vielä vuotta 2026.

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä siirtyy kokonaisuudessaan Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle varoineen ja velkoineen vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueille siirtyville lainoille myönnetään valtioneuvoston päätös. Vastaavasti Eteva siirtyy varoineen ja velkoineen usealle eri hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta. Sen sijaan Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän osalta hyvinvointialueelle siirtyy kuntien tavoin henkilöstö, irtain ja käyttöomaisuus ja sopimukset. Kuntayhtymä jää juridisena oikeushenkilönä edelleen olemaan, kunnes se saadaan purettua. Terveyskeskuskuntayhtymän omistajakunnilla on ratkaistavana, missä aikataulussa kuntayhtymä puretaan.

Hausjärven Talo Oy:n vuodelle 2022 suunnitellun purkamisen jälkeen kunnan tytäryhteisönä on enää Hausjärven vammaissäätiö. Hyvinvointialueiden myötä on valmisteltava Hausjärven vammaissäätiön sääntömuutos, jossa kunta ei enää nimeäisi edustajia säätiön hallitukseen. Tällöin konserniin jäisi Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän purkamisen jälkeen enää Hämeen maakuntaliitto, jonka toiminta on niin suppeaa, että Hausjärvi pystyisi luopumaan konsernitalinpäätöksen laatimisesta ja kirjaamaan tarvittavat tiedot pelkästään liitetietoihin.

3.3. Henkilöstö

3.3.1. Henkilöstömäärä

Vuoden 2023 talousarvio sisältää 13,5 henkilötyövuoden vakituisen henkilön lisäyksen seuraavasti:

- +13 htv / sivistystoimi / kouluvalmentaja, neuvopsy-mentaja, 5 erityisluokanopettajan virkaa, 5 koulunkäynninohjaajaa ja hyvinvointisuunnittelijan virka
- +0,5 htv / ruoka- ja siivouspalvelut/ ruokakuljetuksiin

Tekniselle toimelle esitetään lisättäväksi väliaikaisesti 1 htv Oitin kiinteistöhoitajan toimea varten sekä 0,83 htv Ryttylän mittaustoimintaan.

Henkilöstö vähenee pysyvästi sivistystoimen osalta noin 3 htv:lla ja hallinnon osalta 1 htv:lla (monialaisen yhteispalvelupiste).

Vakituisen henkilöstön määrän arvioidaan olevan 187 htv vuonna 2023.

Hausjärven kunnan henkilöstömäärä on vuoden 2022 aikana ollut keskimäärin 432, josta vakituisia 320 henkilöä. ja henkilöstön keski-ikä on 49 vuotta (arvio).

3.3.2. Henkilöstön vuokraus

Kunta hankkii enintään kolmen kuukauden mittaisiin määräaikaisiin työsuhteisiin vanhustenhuollossa, vammaispalveluissa ja varhaiskasvatuksessa tarvittavan sijaistyövoiman Sarastiarekry Oy:ltä vuokratyövoimana.

Sarastiarekry Oy:n sijaiskustannukset vuonna 2021 olivat 515 112 euroa (2020: 484 379 €). Vuonna 2022 21.11. mennessä sijaistunteja on Sarastiarekry Oy:ltä hankittu 15 906 tuntia.

Syyskuun 2022 loppuun mennessä sijaiskustannukset olivat 455 789,59 euroa.

Sarastiarekry Oy:n sijaiskustannusten hillitsemiseksi vuoden 2018 lopusta saakka Hausjärven kunnan tukipalveluiden sijaistarpeiden täyttöön on tehty muutoksia palkkaamalla sijaisia Sarastiarekryn kautta vain osalle sijaisuuspäivistä ja täyttämällä tarvetta työn muokkaamisella. Lisäksi on rekrytoitu sisäisiä varahenkilöitä.

3.3.3. Henkilöstökulut

Henkilöstökuluihin on vuonna 2023 varattu noin 13,3 miljoonaa euroa. Palkkasidonnaisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2023 olevan 21,07% KUEL-palkkojen osalta ja 20,36% VAEL-palkkojen osalta.

Talousarvioon on sisällytetty vuoden 2023 osalta 2,21% (OVTES) / 2,32% (muut) palkankorotuksia elokuun 2022 tasoon nähden. Nykyiset kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 saakka.

Vakituisen henkilöstön palkat on laskettu uuden Unit4 -toiminnanohjausjärjestelmän palkkasuunnitteluosion kautta henkilöittäin. Laskennan pohjana olleisiin elokuun 2022 palkkatietoihin on tehty tarvittavat muutokset. Talousarvion henkilösivukulujen laskennassa on käytetty seuraavia sivukuluprosentteja: palkkaperusteinen eläkemaksu 17,34 % (KUEL) / 16,63% (VAEL), työnantajan sairausvakuutusmaksu 1,54 %, tapaturmavakuutusmaksu 0,41 %, työttömyysvakuutusmaksu 1,74 % ja ryhmähenkivakuutusta vastaava taloudellinen tuki 0,04%. Tämän lisäksi talousarvioon on varattu Kevan ennakkolaskelman mukaisesti tasausmaksuun (entinen eläkemenopeusteinen maksu) noin 407 000 euroa (kuluvana vuonna 538 000 euroa). Tasausmaksu on budjetoitu jokaiselle toimialalle Kuntaliiton ohjeen mukaisesti henkilöstökulujen suhteessa.

4. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE JA SITOVUUS SEKÄ TILIVELVOLLISET

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on lain mukaan käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Valtuusto hyväksyy talousarvion aina edellisen vuoden loppuun mennessä.

Kunnan toiminta on jaettu toimialoihin ja palvelukeskuksiin, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia tasoja. Elinkeinot ja kehittäminen-palvelukeskus sisältää myös ympäristölautakunnan.

Uuden strategian mukaisesti valtuustotasolla määritellään suuntaviivat strategisten päämäärien saavuttamiseksi. **Toimialakohtaiset, toimialoilla hyväksytyt, sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty koottuna käyttötalousosan lopussa.** Toimiala raportoi tavoitteiden toteutumisesta lautakunnalle, joka antaa seurannan edelleen tiedoksi hallitukselle ja valtuustolle. Konserniyhteisöjä ja muita toiminnallisesti tärkeitä yhteisöjä koskevat toiminnalliset tavoitteet on esitetty talousarviokirjan lopussa.

Sitova tavoite sitoo kunnanhallitusta, lautakuntia, palvelukeskuksia ja viranhaltijoita samalla tavoin kuin määräraha. Sitovat tavoitteet ovat tavalla tai toisella mitattavissa. Tilinpäätökseen liittyvässä toimintakertomuksessa verrataan toteutunutta toimintaa valtuuston hyväksymiin sitoviin tavoitteisiin. Tulos- ja vastuualueita koskevissa osissa on esitetty tavoitteita ja tunnuslukuja, jotka ovat luonteeltaan operatiivisia.

Käyttötalousosan ja investointiosan sitovuus on seuraava:

- Käyttötalousosan määrärahojen käytöstä ja tuloarvioiden toteutumisesta päättää toimielintasolla valtuusto. Määrärahojen käytöstä ja tuloarvioiden toteutumisesta tulosalueitasolla päättää asianomainen toimielin.
- Vuoden aikana raportoidaan määrärahojen mahdollisista ylityksistä lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle. Valtuuston hyväksyntä tarvitaan, jos menojen ylitystä tai tulojen alitusta ei saada katettua toimialan sisältä. Merkittävät toimialan sisältä katetut tuloarvioiden alitukset ja menoarvioiden ylitykset annetaan valtuustolle tiedoksi vähintään osavuositarkastuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.
- Valtuusto päättää sitovasti investointimäärärahojen käytöstä ja tuloarvioiden toteutumisesta hankeryhmittäin. Valtuuston hankeryhmittäin päättämistä osista hanketasolla päättää tekninen lautakunta. Hankinnoissa noudatetaan Hausjärven kunnan hankintaohjetta. Valmistuneista hankkeista raportoidaan erikseen sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti.
- Valtuusto hyväksyy sitovasti seuraavat tuloslaskelmaosan määrärahat sekä tulo- ja menoarviot: verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut sekä rahoitusosasta antolainojen lisäyksen ja vähennyksen sekä lainakannan muutoksen.
- Tilikauden aikana nostettavista pitkäaikaisista lainoista päättää kunnanhallitus. Lyhytaikaisen lainan nostamisesta päättää talous- ja henkilöstöjohtaja.

- Investointiosan irtaimen määrärahan siirrosta käyttötalousosaan päättää kunnanhallitus.
- Toimielimet eivät saa päättää käyttösunnitelmissaan sisäisten erien käytöstä.
- Kunnanhallitus voi tarvittaessa täsmentää näitä määräyksiä talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa.

4.1.1. Tilivelvolliset vuonna 2023

Hausjärven kunnan hallintosäännön 35 §:ssä todetaan tilivelvollisuudesta seuraavaa: ”Kunnanvaltuusto määrittää luottamustoimielimet, joiden jäsenet ovat tilivelvollisia ja tilivelvolliset viranhaltijat virkanimikkeen tarkkuudella voimassa olevien sääntöjen ja talousarviorakenteen perusteella. Tilivelvolliset päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä tai tehtävien tai virkanimikkeiden muuttuessa.”

Tilivelvollisten määrittelemineen liittyy sisäisen valvonnan ketjun varmistamiseen. Tilivelvolliset on määriteltävä mm. siksi, että valtuuston vastuuvapauslausunto tilinpäätöksestä kohdistuu heihin. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että toiminta tulee valtuuston ja tilintarkastajan arvioitavaksi. Näin ollen tilivelvolliseen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja tilivelvolliselle voidaan myöntää vastuuvapaus.

Kuntalain 125 §:n tarkoittamalla tavalla tilivelvollinen on **kunnan toimielimen jäsen ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtava viranhaltija**. Johtavana viranhaltijana voidaan pitää toimielimen esittelijöitä ja toimielimen tehtäväalueella itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita vähintään silloin, kun he ovat suoraan toimielimen alaisia.

Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin – esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana. Vaikka päätöksentekovaltaa delegoidaan organisaation alemmille tasoille, tilivelvolliset viranhaltijat eivät vapaudu alaistensa toimintaa koskevasta valvontavastuusta. Valvontavastuu koskee sekä toimintaa että taloutta.

Tilivelvolliset vuonna 2023 ovat seuraavat:

TILIVELVOLLISET

Alue	Tilivelvollinen
Toimielin/tulosalue	
Keskusvaalilautakunnan toiminnot	Kunnanjohtaja
Tarkastuslautakunnan toiminnot	Kunnanjohtaja
Kunnanhallituksen alaiset toiminnot	Kunnanjohtaja
Hallintopalvelut -palvelukeskus	Talous- ja henkilöstöjohtaja
Ruoka- ja siivouspalvelut	Ruoka- ja siivouspalvelupäällikkö
Elinvoimapalvelut -palvelukeskus	Kunnanjohtaja
Ympäristölautakunnan alaiset toiminnot	Rakennustarkastaja
Sivistyslautakunnan alaiset toiminnot	Sivistysjohtaja
Tekninen lautakunnan alaiset toiminnot (ml. vesilaitos)	Tekninen johtaja
Investointiosa	
Kunnanhallitus	Kunnanjohtaja
Sivistyslautakunta	Sivistysjohtaja
Tekninen lautakunta	Tekninen johtaja
Rahoitusosa	Kunnanjohtaja

Kunnan toimielinten jäsenet ovat kuntalain mukaisesti tilivelvollisia.

5. TULOSLASKELMA

5.1. Yleisperustelut

Kunnan toiminnot ovat pääosin budjettirahoitteisia. Kohderahoitteisena yksikkönä on käsitelty ainoastaan vesihuoltolaitosta, joka on eriytetty kunnan kirjanpidosta omaksi taseyksiköksi. Vesihuoltolaitosta on käsitelty omana tulosalueenaan Teknisen lautakunnan osana. Kunnan muut yksiköt, mukaan lukien tilapalvelu sekä ruoka- ja siivouspalvelut - on käsitelty budjettirahoitteisina yksiköinä.

Kunnan kokonaistaloutta kuvataan talousarvion ja -suunnitelman tuloslaskelmaosassa. Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat verotulot, valtionosuudet ja varsinaisen toiminnan menot ja tulot sekä suunnitelman mukaiset poistot. Vakaan talouden lähtökohta on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen. Sopeutuksen onnistuminen on nähtävissä tuloslaskelmaosassa tulorahoituksen riittävyytenä eri suunnitelmavuosina. Tuloslaskelmaosasta suoraan saatavat tunnusluvut ovat toimintakate/toimintajäämä, tilikauden tulos ja tilikauden yli- tai alijäämä.

Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista eli pyrkimystä nollatulokseen kuntalaki ei edellytä vuositasolla, vaan tuloslaskelmaosan rivi ”Tilikauden ylijäämä (alijäämä)” voi olla talousarvion talousarviovuonna tai yksittäisenä suunnitelmavuonna alijäämäinen, kunhan taseeseen on kertynyt ylijäämää tai taloussuunnitelmassa päätetään yksilöidystä toimenpiteistä alijäämän kattamiseksi (KuntaL 110 §).

Tilikauden tuloksen arvioinnissa on taloussuunnitelmalla keskeinen merkitys. Kunnanhallituksen tulee tehdä toimintakertomuksessaan tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi. Lisäksi talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan.

Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelman mukaisiin poistoihin.

Seuraavassa taulukossa on esitetty vuoden 2023 talousarvion ja vuosien 2024 - 2025 taloussuunnitelman tuloslaskelma. Historiatietona siinä on esitetty vuoden 2021 tilinpäätöstä ja vuoden 2022 alkuperäistä talousarviota koskevat luvut.

Sarakkeessa **TA2023** on kunnanvaltuuston päätös vuoden 2023 talousarvioksi ja seuraavat sarakkeet **TS2024** ja **TS 2025** ovat suunnitelmakauden vuodet 2024 ja 2025.

5.2. Tuloslaskelma ja tuloslaskelman tunnusluvut

TULOSLASKELMA, KOKO KUNTA, ULKOINEN, 1000€

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot					
Myyntituotot	2 496	2 307	2 256	2 256	2 256
Maksutuotot	2 201	2 166	532	532	532
Tuet ja avustukset	2 187	883	580	580	580
Muut toimintatuotot	1 529	1 489	1 636	1 636	1 636
Toimintatuotot yht.	8 414	6 845	5 003	5 003	5 003
Valmistus omaan käyttöön	12	15	15	15	15
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-19 699	-20 596	-13 272	-13 272	-13 272
Palvelujen ostot	-29 099	-28 478	-6 631	-6 631	-6 631
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 698	-2 633	-2 473	-2 473	-2 473
Avustukset	-1 307	-1 283	-585	-585	-585
Muut toimintakulut	-1 252	-1 012	-512	-512	-512
Toimintakulut yht.	-54 055	-54 002	-23 472	-23 472	-23 472
Toimintakate	-45 630	-47 143	-18 454	-18 454	-18 454
 Verotulot	 34 503	 34 190	 17 800	 16 900	 17 300
Valtionosuudet	15 440	15 900	5 700	5 700	5 700
Rahoitustuotot ja kulut					
Korkotuotot	28	4	4	4	4
Muut rahoitustuotot	22	11	11	11	11
Korkokulut	-79	-120	-300	-300	-300
Muut rahoituskulut	-1	-2	-2	-2	-2
Rahoitustuotot ja kulut yht.	-29	-107	-287	-287	-287
Vuosikate	4 284	2 840	4 759	3 879	4 259
 Poistot ja arvonalentumiset	 -2 279	 -2 740	 -2 800	 -2 800	 -2 800
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 005	100	1 959	1 059	1 459

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot/toimintakulut	15,6 %	12,7 %	21,3 %	21,3 %	21,3 %
Vuosikate/poistot	188,0 %	103,7 %	170,0 %	138,6 %	152,5 %
Asukasmäärä	8 144	8 150	8 120	8 070	8 030
Vuosikate, euroa/asukas	526	349	586	481	530

TASEEN YLI-/ALIJÄÄMÄN KEHITYS

(1 000 euroa)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Taseen ylijäämä	9 943	10 043	12 002	13 061	14 520

5.3. Toimintatulot ja -menot sekä toimintakate

5.3.1. Yleinen kehitys

Tuloslaskelma sisältää ulkoiset tuotot ja kulut. Vuodesta 2023 alkaen myös käyttötalousosan toimintatuotot ja -kulut sisältävät pelkästään **ulkoiset erät**, ainoana poikkeuksena vesihuoltolai-

toksen sisäinen laskutus, jonka budjetti on lisätty oman taulukkonaan teknisen toimen tulosalu-
eille. Toimintakate muodostuu varsinaisen toiminnan toimintatuottojen ja toimintakulujen ero-
tuksesta huomioiden valmistus omaan käyttöön. Luku osoittaa, kuinka paljon toimintamenoista
jää katettavaksi veroilla ja valtionosuuksilla.

Talousarviosta poistuu vuonna 2023 perusturvan toimiala, kuraattori- ja psykologikustannukset,
pelastustoimen kustannukset sekä osa ruoka- ja siivouspalveluiden kustannuksista ja yhden tek-
nisen toimen henkilön palkkakustannukset. Nämä muutokset vaikuttavat merkittävästi sekä toi-
mintatuottojen että -kulujen määrään. Toimintatuotot alenevat vuoden 2022 talousarvioon
nähdessä noin 26,9%:lla ja toimintakulut noin 56,5%:lla.

5.3.2. Hyvinvointialueelta saatavat tilavuokratuotot

Uutena ulkoisena tuottoeränä saadaan vuodesta 2023 alkaen ulkoisia vuokratuottoja, kun hy-
vinvointialue vuokraa sote-käytössä olevat tilat kunnalta. Vuokrasopimukset tehdään määräai-
kaisina vuosille 2023-2025 ja tämän jälkeen kunnat ovat vielä vuoden 2026 velvollisia vuokraa-
maan hyvinvointialueen näin halutessa sote-tilat kunnalta. Tämän jälkeen molemmilla sopimus-
tahoilla on vapaa päätös oikeus, halutaanko tilavuokrausta jatkaa. Vuoden 2023 vuokratuotoiksi
on budjetoitu 938 300 euroa.

Vuokrattava kohde	Vuosivuokra /TA2023
Dementiakoti Lasihelmi	152 700
Hausjärven terveysasema	300 500
Lehtimajat	343 600
Paloasemat (Ryttylä ja Hikiä)	43 400
Koulun yhteydessä olevat tilat (lukio, Eskon koulu, Monnin koulu, Ryttylän koulun vanha osa)	41 000
Kunnanvirasto	49 500
Paavola	7 600
YHTEENSÄ	938 300

Jotta kunta voi vuokrata Hausjärven terveysasemaa, tilan tarvitsee joko siirtyä kunnan omistuk-
seen tai kunnan tarvitsee vuokrata tila Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymältä,
joka omistaa ko. rakennuksen. Vuokrataso tarkentuu vielä parhaillaan neuvotteluissa hyvinvoin-
tialueen kanssa ja näyttää siltä, että vuoden 2023 vuokrataso asettunee hieman noin 911 000
euroon. Tarvittaessa tehdään vuokratuottoarvion osalta talousarviomuutos vuoden 2023 ai-
kana.

5.3.3. Maksusuudet kuntayhtymille

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa maksusuudet kuntayhtymille sisältävät jatkossa
enää Hausjärven kunnan jäsenmaksusuuden Hämeen Maakuntaliiton jäsenyydestä.

5.3.4. Leasingrahoitus

Leasing eli liisaus on käyttöomaisuuden pitkäaikaista vuokrausta. Leasing-sopimuksin kunta saa
käyttöoikeuden leasingkohteeseen sitoutumalla maksamaan leasingvuokraa sopimuksen keston

ajan (esim. ICT-laitteissa tyypillisesti 4 vuoden ajan). Rahoitusleasing ja kiinteistöleasing ovat selkeästi rahoituskeinoja, kun taas käyttöleasingiin kuuluu tyypillisesti lyhytaikaisemmat vuokrasopimukset, jotka eivät olennaisesti eroa tavanomaisesta irtaimen omaisuuden vuokrasta. Raja rahoitus- ja käyttöleasingin välillä on liukuva. Kiinteistöleasingissa kohde (usein tontti+maa-alue) myydään tyypillisimmin ensin tulevalle vuokranantajalle, jolta kohde vuokrataan takaisin omaan käyttöön leasing-sopimuksella. Yleensä vuokranantaja jälleenrahoittaa leasingsopimuksen siirtämällä sen rahoitusyhtiölle.

Tyypillisesti leasing -sopimus koskee useaa vuotta, eikä ole irtisanottavissa kesken sopimuskauden. Leasingvastuulla tarkoitetaan euromäärää, joka leasing-sopimuksesta on vielä maksamatta tietyllä ajanhetkellä.

Kuntasektorilla leasing-vuokrausta käytetään perinteisesti vaihtoehtona lainarahoituksena rahoitettaville investoinneille mm. koneiden ja laitteiden osalta ja jonkin verran myös rakennusten osalta. Samalla saadaan helpotettua kunnan omaa työtä mm. leasingkohteiden hallintapalvelun ja käytettyjen laitteiden poistopalvelun avulla. (Averio; Koskinen; & Laesterä, 2019).

HYÖDYKKEIDEN HANKINTA OMAKSI VS. LEASING-VUOKRAUS

Talousarviokäsittelyssä valtuusto päättää erikseen käyttötalousosan ja investointiosan määrärahoista. Riippuen siitä, aiotaanko hyödykkeitä liisata vai hankkia omaksi, määrärahat sisällytetään osittain eri tavoin talousarvioesitykseen. Mikäli hyödykkeet aiotaan hankkia omaksi, määrärahat on varattava käyttötalousosaan, ellei kyseessä ole investointi (yli 10 000 euron hankinta). Investointikohteiden määrärahat varataan hankintavuoden investointiosaan ja hankinnasta tehtävät poistot sisällytetään käyttötalousosaan. Investointien hankintahinta kirjataan kirjanpidossa hankintavuoden taseeseen ja siitä tehdään vuosittain poistoja poistosuunnitelman mukaisesti (esim. atk-laitteissa 3-5 vuoden aikana). Investointi alentaa tilikauden tulosta usean vuoden ajan, kunnes koko hankintahinta on saatu poistettua taseesta.

Leasing -rahoituksella hankittujen hyödykkeiden leasingmaksuja varten on varattava käyttötalousosaan määrärahaa useaksi vuodeksi eli koko leasingsopimuskauden ajaksi, koska sopimus ei ole irtisanottavissa kesken sopimuskauden. Leasing-kulut alentavat tilikauden tulosta sopimuskautensa ajan. Toisin kuin investointeja, leasing-rahoituksella hankittuja hyödykkeitä ei ole kunnan kirjanpidossa mahdollista kirjata taseeseen, vaan leasing- ja muut vuokravastuut raportoidaan pelkästään tilinpäätöksen liitetietoina.

LEASING-RAHOITUKSEN KÄYTTÖ KUNNASSA

Hausjärvi on liisaa pääasiassa tietokoneita ja padeja, kopiokoneita ja autoa. Uusien leasing-sopimusten vastuut ulottuvat tyypillisesti 3-4 vuoden ajanjaksolle. Kopiokoneiden leasing-sopimukset on tehty Tukirahoitus Oy:n kanssa. Kunta on solminut 3 Step-IT:n kanssa leasingpalvelusopimuksen vuonna 2020. Valtuusto nosti 3 Step IT Oy:n hankintalimiitin (leasing-vastuiden enimmäismäärä) 150 000 eurosta 350 000 euroon 4.5.2021 päätöksellä. Liisattu auto on Arval Oy:ltä.

KUNNANVALTUUSTON LINJAUS KOSKIEN LEASING-RAHOITUKSEN KÄYTTÖÄ KUNNASSA

Kunnanvaltuusto päätti 4.5.2021 (18§), että linjaukset leasing-rahoituksen käyttöperiaatteista Hausjärven kunnassa valmistellaan vuoden 2022 talousarviovalmistelun yhteydessä.

Tämän pohjalta kunnanvaltuusto hyväksyi 7.12.2022 (88§) seuraavan linjauksen:

”Hausjärven kunta hankkii leasing-rahoituksella kopiokoneet, ICT-laitteet (ainakin kannettavat tietokoneet ja padit) ja henkilöautot yksittäisiä, erikseen perusteltuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Lisäksi yli 500 euroa maksavan irtaimen omaisuuden ja IT-ohjelmistojen osalta arvioidaan tapauskohtaisesti taloudellisten ja toiminnallisten hyötyjen perusteella, liisataanko hyödyke vai hankitaanko se kunnan omistukseen. Leasingrahoitukseen päädyttyäessä sille tarvitsee olla varattuna määräraha talousarvion leasingvuokriin. Kunnanhallitukselle annetaan valtuudet tarvittaessa siirtää investointiosan irtaimen omaisuuden määrärahaa käyttötalousosaan osaksi leasingkulujen määrärahaa. Lisäksi kunnanhallituksella tai asianomaisella toimielimellä on oikeus tehdä talousarvion sisäisiä käyttötalousosan muutoksia myös leasingvuokrien määrärahoihin tilikauden aikana. Tällöin tulee kuitenkin huomioida, että leasing -kulujen kasvattamisesta aiheutuva määrärahan uudelleenkohdistus tulee sisällyttää kaikkiin niihin tuleviin talousarviovuosiin, joihin uusi leasing-rahoitushankinta tulee vaikuttamaan. Kunnan hankintaohjeeseen lisätään tarkemmat linjaukset leasing-rahoituksen käytöstä hankintakategorioittain hallintosäännön uudistuksen yhteydessä vuonna 2022.”

LEASING-MÄÄRÄRAHAT 2023

Toimialat esittävät yhteensä 120 600 euron varaamista leasing-kuluihin vuonna 2023. Tämä jakautuu seuraavasti:

LEASING-MÄÄRÄRAHAT VUONNA 2023

Toimiala	Leasingrahoitus 2023
Hallinto*	29 200
Sivistystoimi	87 500
Tekninen toimi	3 900
YHTEENSÄ	120 600

*) Kunnanvaltuusto, keskusvaalilautakunta, tarkastuslautakunta, kunnanhallitus, palvelukeskukset ml. ympäristölautakunta

Hallinnon leasing-vuokrat muodostuvat pääasiassa keskitetyn ICT-toiminnan, kopiokoneiden, IT-laitteiden ja auton leasingvuokrista. Sivistystoimi on siirtynyt laajasti IT-laitteiden liisaukseen (mm. kannettavat tietokoneet, padit), kun aiemmin laitteita sisällytettiin enemmän investointikohteiksi.

Euromäärältään suurin yksittäinen puitesopimus leasing-rahoituksesta on 3 Step IT Oy:n kanssa. Puitesopimuksen kautta liisattujen laitteiden ja ohjelmistojen vuokrat (tilanne 17.11.2022) jakaantuvat tuleville vuosille seuraavasti, jolloin 3 Step-IT Oy:n kautta jo vuokrattujen laitteiden ja ohjelmistojen jäljellä oleva vuokravastuu on yhteensä noin 286 200 euroa (sisältää kaikkien toimialojen leasing-vuokrauksen ko. yritykseltä):

5.3.5. Oitin koulun väistötilat

Oitin koulussa lisä- ja väistötilat ovat olleet käytössä syksystä 2017 alkaen. Vuosivuokra on tällä hetkellä noin 145 400 euroa. Tällä hetkellä tilat on vuokrattu 30.6.2024 saakka, tosin sopimus edellyttää irtisanomista viimeistään 9 kk ennen ko. aikaa. Investointisuunnitelmassa on varauduttu uudisrakennusinvestointiin Oitin alakoulun osalta vuosina 2021-2024. Oitin koulun tasearvo oli vuoden 2021 lopussa noin 822 000 euroa ja talousarviossa on varauduttu noin 52 000 euron vuosipoistoihin.

5.3.6. Sisäisistä eristä vyörytyseriin

Kuntien automaattinen talousraportointi käynnistyi vuodesta 2021 alkaen siirtymäajalla. Kunta on hyödyntänyt Unit4-toiminnanohjausjärjestelmää kuntatietoraportoinnissa syksystä 2021 alkaen. Kuntien ja kuntayhtymien automatisoidun talousraportoinnin käsikirja (AURA) ohjaa talousraportointia. Sisäisten erien käyttö on osoittautunut yhteensopimattomaksi palveluluokka-kohtaisen raportoinnin kanssa, josta johtuen jatkossa sisäisten tuottojen ja kulujen sijasta mm. ruoka- ja siivouspalvelujen ja kiinteistöjen ulkoiset kulut vyörytetään Unit4 –toiminnanohjausjärjestelmän teknisiä ominaisuuksia hyödyntäen joko suoraan tapahtumien kirjaamishetkellä (suurin osa kirjauksista) tai jakson päätyttyä oikeille palveluluokille. Jatkossa sisäisinä erinä käsitellään enää taseyksikköasemasta johtuen vesihuoltolaitoksen sisäiset korot, erien väliset siirrot sekä vesihuoltolaitoksen sisäinen laskutus (volyyymi noin 71 000 euroa). Tästä johtuen talousarvion käyttötalousosan luvut ovat muutoin ulkoisia, mutta vesihuoltolaitoksen sisäinen laskutus on esitetty omina taulukoinaan teknisen toimen tulosalueiden lukujen yhteydessä. Sisäiset korot sisällytetään vasta toteumavaiheessa lukuihin.

5.3.7. Suunnitelmavuosien toimintamenot ja -tulot

Suunnitelmavuosille 2024–2025 on arvioitu toimintatuottojen ja menojen pysyvän vuoden 2023 tasolla muutoin, mutta verotuloissa on huomioitu soten vaikutus vuoden 2024-2025.

5.4. Verotulot ja valtionosuudet

5.4.1. Verotulot

Hausjärven kunnan tuloveroprosentiksi vuodelle 2023 on valtuuston päätöksellä vahvistettu 8,86% eli viime vuoden tuloveroprosentista on vähennetty sote-rahoitukseen siirtyvä osuus (12,64%-yksikköä). Kiinteistöveroprosentit säilyvät vuoden 2022 tasolla.

Suomen Kuntaliiton koko maata koskevan tuoreimman ennusteen (09/2022) mukaan kunnan vuoden 2023 verotulot pienenevät vuoden 2022 verotuloarviosta lähes 48 %:lla. Jos Sote-uudistuksen vaikutusta ei oteta huomioon niin verotulojen ennustetaan kasvavan +4,3% vuoden 2022 verotuloennusteeseen nähden ja +8,3% vuoden 2021 verotulototeumaan nähden.

Vuoden 2023 talousarvion verotuloennuste on tehty noin 0,95 milj. euroa Kuntaliiton 9/2021 verotuloennustetta maltillisemmaksi.

Alla olevassa taulukossa on esitetty kunnan kirjanpidossa vuosina 2017–2021 toteutuneet verotulot ja niiden talousarvioissa arvioitu kehitys vuosina 2022-2023.

VEROTULOT, 1000€

	TP 2020	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Kunnallisvero	30 132	31 176	31 380	15 050	14 250	14 600
<i>Muutos, %</i>	<i>1,2%</i>	<i>3,5%</i>	<i>4,1 %</i>	<i>-52,0 %</i>	<i>-5,3%</i>	<i>2,5 %</i>
Yhteisövero	1 174	1 658	1 160	1 050	950	1 000
<i>Muutos, %</i>	<i>2,7%</i>	<i>41,2%</i>	<i>-10,8 %</i>	<i>-9,5 %</i>	<i>-9,5 %</i>	<i>5,3 %</i>
Kiinteistövero	1 548	1 668	1 650	1 700	1 700	1 700
<i>Muutos, %</i>	<i>-10,6%</i>	<i>7,8%</i>	<i>-2,9 %</i>	<i>3,0 %</i>	<i>0 %</i>	<i>0 %</i>
Yhteensä	32 854	34 503	34 190	17 800	16 900	17 300
<i>Muutos, %</i>	<i>0,6%</i>	<i>5,0%</i>	<i>3,1 %</i>	<i>-47,9 %</i>	<i>-5,1 %</i>	<i>2,4 %</i>

5.4.2. Valtionosuudet

Kunnan peruspalveluiden valtionosuus lasketaan kunnan ikärakenteen, sairastavuuden ja muiden laskennallisten kustannusten perusteella. Valtionosuuden laskennallinen peruste muuttuu vuosittain ns. automaattimuutosten perusteella. Näitä ovat esimerkiksi asukasmäärien muutokset sekä kustannustason muutoksesta johtuvat hintojen muutokset (indeksimuutos). Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus perustuu mm. oppilas- ja asukasmääriin. Valtionosuus maksetaan kuukausittain talousarviovuotta edeltävän vuoden lopussa tehdyn päätöksen perusteella lukuun ottamatta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisia lukiokoulutuksen valtionosuuksia, joita tarkistetaan talousarviovuoden joulukuussa toteutuneiden opiskelijamäärien mukaiseksi.

Valtionosuuksien budjetoinnissa vuodelle 2023 on käytetty apuna Kuntaliiton 9/2022 julkaisemaa arviolaskelmaa sekä valtiovarainministeriön 9/2022 julkaisemaa arviota valtionosuuksista. Talousarvio on tehty lähes näiden ennusteiden tasolle. Päätökset kuntien peruspalvelujen valtionosuuksista vuodelle 2023 tehdään joulukuun lopussa 2022.

Pääosin soteuudistuksen rahoitusmuutoksista johtuen valtionosuuksien arvioidaan pienenevän 64,2% kunnan vuoden 2022 alkuperäiseen talousarvioon nähden.

Vuoden 2023 kunnan peruspalvelujen valtionosuuksia korotetaan mm. indeksikorotuksen perusteella ja uusien ja laajenevien tehtävien laskennallisella täysimääräisellä rahoituksella.

Valtionosuuksien kehitys on esitetty alla olevassa taulukossa.

VALTIONOSUUDET

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Valtionosuudet	11 523	11 650	4 220	4 220	4 220
Peruspalvelujen vos ml. tasaukset	12 609	12 750	5 420	5 420	5 420
<i>Muutos, %</i>	-9,8%	1,1%	-63,8%	0%	0%
Op.- ja kultt.ministeriön vos	-1 086	-1 100	-1 200	-1 200	-1 200
<i>Muutos, %</i>	-10,0%	1,3%	9,1%	0%	0%
Verotulomenetysten korvaus	3 916	4 250	1 480	1 480	1 480
<i>Muutos, %</i>	-0,1%	8,5%	-65,2%	0%	0%
YHTEENSÄ	15 440	15 900	5 700	5 700	5 700
<i>Muutos, %</i>	-7,5%	3,0%	-64,2%	0%	0%

5.4.3. Kotikuntakorvaukset

Jokaiselle kunnalle kuuluva osuus koulutuskustannuksista maksetaan peruspalveluiden valtionosuudessa, jossa jokaiselle ikäluokalle on määritelty perushinta ikäluokan peruspalveluiden tarpeen mukaisesti. Jos oppilas käy koulua kotikuntansa ulkopuolella, koulutuksen järjestäjäkunnalle siirretään kotikuntakorvaustuloa oppilaan kotikunnalta. Opetustoimen kotikuntakorvaustulot sisältyvät myyntituottoihin (TA2023: 501 000 euroa).

Muille opetuksen järjestäjille siirretyt kotikuntakorvausmenot sisältyvät opetustoimen talousarviossa asiakaspalveluiden ostoihin (TA2023: 1 454 000 euroa).

6. RAHOITUSOSA

6.1. Rahoituslaskelma

Kunnan toiminnan rahoitusta tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

RAHOITUSLASKELMA, 1000€

	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	4 284	3 272	4 759	3 859	4 259
Tulo-rahoituksen korjauserät	-365	-150	-250	-250	-250
Toiminnan rahavirta yhteensä	3 919	3 122	4 509	3 609	4 009
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-2 971	-3 105	-5 655	-4 575	-3 680
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	20			
Pysyvien vast. hyöd. luovutusvoitot	188	170	270	270	270
Investointien rahavirta yhteensä	-2 784	-2 915	-5 385	-4 305	-3 410
Toiminnan ja investointien rahavirta yht.	1 135	207	-876	-696	599
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten vähennys	14	0	0	0	0
Antolainauksen muutokset yhteensä	14	0	0	0	0
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 500	0	5 000	5 000	2 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 499	-3 650	-3 500	-3 450	-3 060
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 000	0	-2 000	-1 000	0
Lainakannan muutokset yhteensä	-1 999	-3 650	-500	550	-560
Oman pääoman muutokset					
Oman pääoman muutokset yhteensä	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiant. varojen ja pääomien muut.	-23	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	-14	0	0	0	0
Saamisten muutos	-85	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-276	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.	-398	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-2 383	-3 650	-500	550	-560
Rahavarojen muutos	-1 247	-3 443	-1 376	-146	39
Rahavarat 31.12.	6 953	3 510	2 134	1 988	2 027
Rahavarat 1.1.	8 200	6 953	3 510	2 134	1 988

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toim. ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta	-1 663	-25	-47	-66	2 437
Investointien tulo-rahoitus, %	144%	106%	84%	84%	116%
Lainanhoitokate	0,78	0,90	1,33	1,11	1,36
Kassan riittävyys, pv	41	20	24	23	24

6.2. Lainakanta ja sen muutokset

Lainakannan muuttuminen koostuu pitkä- ja lyhytaikaisten lainojen lisäyksistä ja vähennyksistä. Vuoden 2022 tiedoissa on käytetty talousarvion sijaan tämänhetkistä arviota lainojen kehityksestä. Lainakannan kehitys vuosina 2023–2025 perustuu investointiohjelmaan. Lainamäärä alenee vuosina 2022-2023, kasvaa jonkin verran vuonna 2024 ja alkaa taas laskea vuonna 2025. Lainakannan kasvu johtuu mm. Oitin alakoulun uudisrakennuksen investoinnista.

LAINAKANTA JA ARVIO TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

	TP 2021	Muutettu TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Lainakanta jakson alussa	29 529	27 529	23 879	23 379	23 929
Lainakannan muutos	-1 999	-3 650	-500	550	-560
Lainakanta jakson lopussa	27 529	23 879	23 379	23 929	23 369
Asukasluku	8 144	8 150	8 120	8 070	8 030
Lainakanta/asukas	3 380	2 930	2 879	2 965	2 910

6.3. Investointimenot

Investointiosan kokonaisuus on talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina seuraavan kaltainen. Taulukossa on esitetty investointisuunnitelma talousarviovuodelle 2023 ja taloussuunnitelma-vuosille 2024–2025. Vuosien 2023-2024 suurin investointi on Oitin koulun uudisrakennus.

INVESTOINTISUUNNITELMA, LUVUT 1 000 €

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2021	Muu- tettu TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tulot yhteensä	188	20	20	20	20
Rahoitusosuudet yhteensä	0	20	0		
Menot yhteensä	-2 972	-3 105	-5 655	-4 575	-3 680
Netto yhteensä	-2 784	-3 065	-5 635	-4 555	-3 660

7. KÄYTTÖTALOUSOSA

7.1. Valtuuston hyväksymät määrärahat ja tuloarviot toimialoittain

Käyttötaloulososassa on toimielimittäin esitetty valtuuston hyväksymät määrärahat (menot) ja tuloarviot (tulot) sekä näiden erotuksena toimintakate. Vuodesta 2023 alkaen käyttötaloulososan luvut ovat ulkoisia lukuja. Toimialalle suoraan tehdyistä investoinneista on esitetty poistot ja näiden erotuksena netto. Lisäksi teknisen toimen tulosalueilla näkyvät erilliset sisäisten erien taulukot koskien vesihuoltolaitos -taseyksikköön liittyviä sisäisiä eriä. **Talousarviovuoden TA2023 määrärahat ovat valtuustoon nähden sitovia.** Suunnitelmavuosien TS2024 ja TS2025 määrärahat ja tuloarviot ovat ohjeellisia. Historiatietoina esitetään vuoden 2021 tilinpäätöksen ja vuoden 2022 alkuperäisen talousarvion luvut. Vastaavat luvut on esitetty käyttötaloulosassa toimialojen kohdalla.

Kunnanvaltuustoa koskevassa osassa on esitetty valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet eli strategiset vuositavoitteet. Toimialoilla hyväksytyt, valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty koottuna kappaleessa 12.4. Tulosalueittain on esitetty lautakuntiin nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja muut tulostavoitteet sekä keskeiset tunnusluvut. Tulosalueiden kohdalla esitetyt tavoitteet ja tunnusluvut ovat operatiivisia tavoitteita ja indikaattoreita, joilla ei ole erityistä sitovuutta kunnan toimielimiin nähden.

Lisäksi tulosalueittain on esitetty kunnanhallitukseen/lautakuntiin nähden sitovat tulo- ja meno-perusteet sekä menoja, tuloja ja nettoa koskeva laskelma, jossa saraketietoina on esitetty vastaavat tiedot kuin valtuustoon nähden sitovissa erissä.

Talousarviossa esitetty sitova tavoite sitoo valtuustoa alempia viranomaisia samalla tavalla kuin määräraha. Seuraavaan taulukkoon ei ole enää sisällytetty perusturvalautakunnan lukuja (TP 2021 ja TA2022), koska lautakunnan toiminta lakkaa 31.12.2022.

TOIMIELIMET, ULKOINEN

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
KUNNANVALTUUSTO, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-79,0	-60,2	-65,5	-65,5	-65,5
Toimintakate	-79,0	-60,2	-65,5	-65,5	-65,5
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
Netto	-79,0	-60,2	-65,5	-65,5	-65,5

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
KESKUSVAALILAUTAKUNTA, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	9,1	28,0	28,0	28,0	28,0
Toimintakulut	-43,0	-42,3	-38,3	-38,3	-38,3
Toimintakate	-34,0	-14,3	-10,3	-10,3	-10,3
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
Netto	-34,0	-14,3	-10,3	-10,3	-10,3

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TARKASTUSLAUTAKUNTA, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-17,5	-28,1	-28,6	-28,6	-28,6
Toimintakate	-17,5	-28,1	-28,6	-28,6	-28,6
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
Netto	-17,5	-28,1	-28,6	-28,6	-28,6
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
KUNNANHALLITUS, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	166,0	250,1	250,1	250,1	250,1
Toimintakulut	-421,1	-455,4	-461,8	-461,8	-461,8
Toimintakate	-255,1	-205,3	-211,7	-211,7	-211,7
Poistot ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
Netto	-255,1	-205,3	-211,7	-211,7	-211,7
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
HALLINTOPALVELUT -PALVELUKESKUS, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	217,2	94,8	119,7	119,7	119,7
Toimintakulut	-3 737,2	-3 640,7	-2 793,8	-2 793,8	-2 793,8
Toimintakate	-3 520,0	-3 546,0	-2 674,1	-2 674,1	-2 674,1
Poistot ja arvonalentumiset	-13,1	-91,8	-150,7	-150,7	-150,7
Netto	-3 533,1	-3 637,8	-2 824,8	-2 824,8	-2 824,8
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
ELINVOIMAPALVELUT -PALVELUKESKUS, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	273,5	355,3	337,5	337,5	337,5
Toimintakulut	-1 125,1	-1 549,1	-1 495,0	-1 495,0	-1 495,0
Toimintakate	-851,7	-1 193,8	-1 157,5	-1 157,5	-1 157,5
Poistot ja arvonalentumiset	-3,3	-2,6	-15,6	-15,6	-15,6
Netto	-855,0	-1 196,4	-1 173,1	-1 173,1	-1 173,1
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
SIVISTYSLAUTAKUNTA, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	1 139,1	1 340	1 369,3	1 369,3	1 369,3
Toimintakulut	-13 322,7	-13 433,5	-14 113,3	-14 113,3	-14 113,3
Toimintakate	-12 183,5	-12 093,5	-12 744,0	-12 744,0	-12 744,0
Poistot ja arvonalentumiset	-11,9	-18,9	-20,1	-20,1	-20,1
Netto	-12 195,4	-12 112,4	-12 764,1	-12 764,1	-12 764,1
	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
TEKNINEN LAUTAKUNTA, 1000€, ulkoinen					
Toimintatuotot	2 179,8	2 071,2	2 898,4	2 898,4	2 898,4
Valmistus omaan käyttöön	11,6	15	15	15	15
Toimintakulut	-5 129,2	-4 687,8	-4 475,7	-4 475,7	-4 475,7
Toimintakate	-2 937,7	-2 601,6	-1 562,3	-1 562,3	-1 562,3
Rahoitustuotot ja -kulut	1,0	0	0	0	0
Poistot ja arvonalentumiset	-2 219,0	-2 591,1	-2 613,6	-2 613,6	-2 613,6
Netto	-5 155,7	-5 192,7	-4 175,9	-4 175,9	-4 175,9

7.2. Kunnanvaltuusto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hausjärven kunnanvaltuusto on hyväksynyt uuden kuntastrategian, jonka maali on vuodessa 2035. Uuden strategian mukaiset, koko kuntaa ja kuntakonsernia koskevat päämäärät ja tavoitteet on esitetty alla. Toimialakohtaiset päämäärät ja tavoitteet kunnanvaltuuston strategisten päämäärien toteuttamiseksi on esitetty toimialakohtaisesti käyttötalousosassa.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvellä on maakunnan pienin työttömyysaste; sijoitus työllisyyskatsauksessa.

Asukasmäärä mahdollistaa kunnan elinvoiman säilymisen; asukasmäärä

Asukkaat viihtyvät Hausjärvellä; tyytyväisyys asuinkuntaan asuinpaikkana

Hausjärven kunta on hiilineutraali vuonna 2035; päästöt pienenevät vuosittain kohti päämäärää, ilmasto-ohjelma valmis 2023.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Asukkaat ovat tyytyväisiä kunnan palveluihin ja viestintään; arjen asioiden hoito asuinkunnassa sujuu helposti, kunta viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti

Kunnan vuosikate on riittävän ylijäämäinen investointien kattamiseen keskipitkällä aikavälillä; toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta

Kunnan lainamäärä alenee; kunnan lainamäärä/asukas

Syrjäytymisen ehkäiseminen; Hausjärven toisen asteen läpäisyprosentti korkeampi kuin Kanta-Hämeen vastaava prosentti

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Aktiivinen tapahtumatoiminta; tapahtumien määrä

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; työssä jaksaminen, työyhteisön toimivuus

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; terveysprosentti

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; sairauspoissaolot

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toimintakulut	-79,0	-60,2	-65,5	-65,5	-65,5
Toimintakate	-79,0	-60,2	-65,5	-65,5	-65,5
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-79,0	-60,2	-65,5	-65,5	-65,5

7.3. Keskusvaalilautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tulosalue vaalit sisältää kuntavaalien, aluevaalien, eduskuntavaalien, presidentinvaalien, euro-parlamenttivaalien ja kansanäänestysten järjestämisen.

Talousarviovuonna 2023 järjestetään eduskuntavaalit ja taloussuunnitteluvuonna presidentin vaalit 2024.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Vaalien onnistunut järjestäminen

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	9,1	28,0	28,0	28,0	28,0
Toimintakulut	-43,0	-42,3	-38,3	-38,3	-38,3
Toimintakate	-34,0	-14,3	-10,3	-10,3	-10,3
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-34,0	-14,3	-10,3	-10,3	-10,3

7.4. Tarkastuslautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla Tarkastuslautakunnan on huolehdittava, että tilintarkastajalla on käytössään riittävät voimavarat riippumattoman tilintarkastuksen toimittamiseksi.

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja yhdessä tukevat hallinnon ja talouden asianmukaista hoitamista ja toisaalta varmistavat riittävällä tavalla toiminnan oikeellisuutta, tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Vuoden 2022 talouden ja hallinnon arviointi ja tarkastus 31.5.2023 mennessä; tuotoksena arviointikertomus (lautakunta) ja tilintarkastuskertomus (tilintarkastaja)

TALOUSSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toimintakulut	-17,5	-28,1	-28,6	-28,6	-28,6
Toimintakate	-17,5	-28,1	-28,6	-28,6	-28,6
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-17,5	-28,1	-28,6	-28,6	-28,6

7.5. Kunnanhallitus

7.5.1. Toimielin yhteensä

KUVAUS

Kunnanhallituksen vastuulla ovat seuraavat tulosalueet: kunnanhallitus ja ylin johto ja kuntien yhteistoiminta. Kunnanhallitus vastaa lisäksi Hallintopalvelut -palvelukeskuksen sekä Elinvoimapaalvelut -palvelukeskuksen tuloarvioista ja määrärahoista sekä palvelukeskuksille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.

Kunnanhallitus vastaa Suomen valtion määräämistä, kuntatalouteen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä valmistelutöistä. Kunnanhallitus vastaa myös kuntastrategiaa täydentävän henkilöstö-, elinvoima-, markkinointi- ja viestintäohjelman toteuttamisesta.

Kunnanhallituksen vastuulla on koko kunnan talouden seuranta ja ohjeistus siten, että vuoden 2023 tulos muodostuu vähintään talousarvion mukaiseksi.

STRATEGISET VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvellä on maakunnan pienin työttömyysaste; sijoitus työllisyyskatsauksessa.

Asukasmäärä mahdollistaa kunnan elinvoiman säilymisen; asukasmäärä

Asukkaat viihtyvät Hausjärvellä; tyytyväisyys asuinkuntaan asuinpaikkana

Hausjärven kunta on hiilineutraali vuonna 2035; päästöt pienenevät vuosittain kohti päämäärää, ilmasto-ohjelma valmis 2023

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Asukkaat ovat tyytyväisiä kunnan palveluihin ja viestintään; arjen asioiden hoito asuinkunnassa sujuu helposti, kunta viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti

Kunnan vuosikate on riittävän ylijäämäinen investointien kattamiseen keskipitkällä aikavälillä; toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta

Kunnan lainamäärä alenee; kunnan lainamäärä/asukas

Syrjäytymisen ehkäiseminen; Hausjärven toisen asteen läpäisyprosentti korkeampi kuin Kanta-Hämeen vastaava prosentti

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Aktiivinen tapahtumatoiminta; tapahtumien määrä

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; työssä jaksaminen, työyhteisön toimivuus

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; terveysprosentti

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; sairauspoissaolot

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	166,0	250,1	250,1	250,1	250,1
Toimintakulut	-421,1	-455,4	-461,8	-461,8	-461,8
Toimintakate	-255,1	-205,3	-211,7	-211,7	-211,7
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-255,1	-205,3	-211,7	-211,7	-211,7

7.5.2. Kunnanhallitus ja ylin johto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tämä tulosalue sisältää seuraavat toiminnot: kokoukset, toimikunnat, edustus ja huomionosoitukset sekä kunnanjohtaja. Vastuuhenkilö on kunnanjohtaja.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvi tarjoaa jokaiselle mahdollisuuden hyvään elämään: Turvallisuuden tunteen kokeminen asuinkunnassa; Taloustutkimuksen arvosana pysyy nykyisellä tasolla (8,73) tai nousee.

Toteutetaan elinvoimaohjelmaa sekä markkinointi- ja viestintäohjelmaa.

Huolehditaan kunnan edunvalvonnasta ja sen toteutumisesta Hausjärven strategian mukaisesti seutu- ja maakunnan tasolla.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja asukkaiden osaamisen edistäminen.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Päätöksenteon avoimuuden ja kuntalaisten osallistumisen edistäminen: Kokousten videointien määrä ja toteutettujen yleisötilaisuuksien ja kuntalaiskyselyjen määrä, tuettujen yhteisöllisten hankkeiden määrä; vähintään kaksi valtuuston kokousta videoidaan ja vähintään yksi kokous järjestetään kunnanviraston ulkopuolella. Kyselyjä palveluista järjestetään 1-2 vuodessa. Yhteisöllisiä hankkeita mahdollistetaan 1-2 vuodessa.

Kannustamme henkilöstölähtöiseen kehittämiseen: Kehittämistoimikunnassa käsiteltyjen kehittämisideoiden määrä; kuntatasolla vähintään 3 kehittämisideaa vuodessa.

Sivistyslautakunta ja tekninen lautakunta tukevat urheiluseuroja ja kyläyhdistyksiä eri hankkeissa.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	166,0	250,1	250,1	250,1	250,1
Toimintakulut	-418,9	-448,4	-454,8	-454,8	-454,8
Toimintakate	-252,9	-198,3	-204,7	-204,7	-204,7
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-252,9	-198,3	-204,7	-204,7	-204,7

7.5.3. Kuntien yhteistoiminta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuhenkilö on kunnanjohtaja. Kuntien yhteistoiminnoissa pääpaino on sidosryhmäyhteistyössä, jossa korostuu kunnan elinvoiman edistämiseen ja edunvalvontaan liittyvät asiat.

Hausjärven kunta osallistuu Suomen kasvukäytäväsopimuksen mukaiseen toimintaan ja kehittämiseen. Suomen kasvukäytävä on maan suurin yhtenäinen työssäkäynti- ja talousalue, joka toimii aitona innovaatio- ja kehittämisalustana älykkäille, ihmisten, tavaroiden, palveluiden sekä osaamisen liikkumisratkaisuille. Muita kunnan kannalta tärkeitä sidosryhmäyksiköitä ovat Yritysvoimala Oy, Hämeen liitto, seutujohtoryhmä, Hämeen yrittäjät, Hausjärven yrittäjät, Riihimäen ja Hyvinkään kauppakamari ja Vanajavesikeskus.

Uutena sidosryhmänä on 1.1.2023 alkaen Kanta-Hämeen hyvinvointimaakunta, joka hoitaa kunnilta siirtyneet lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toimintakulut	-2,2	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0
Toimintakate	-2,2	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-2,2	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0

7.6. Hallintopalvelut -palvelukeskus

7.6.1. Toimielin yhteensä

KUVAUS

Hallintopalvelut -palvelukeskus sisältää seuraavat vastuualueet: 1) hallinto- ja talouspalvelut (keskitetty yleishallinto, tietohallinto, asiakirjahallinto ja arkistotoimi, taloushallinto, sisäinen valvonta ja riskienhallinta) 2) keskitetty henkilöstöhallinto 3) ruoka- ja siivouspalvelut.

Vastuuhenkilö palvelukeskuksen osalta on talous- ja henkilöstöjohtaja.

Ruoka- ja siivouspalveluista ruoka- ja siivouspalvelupäällikkö.

STRATEGISET VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Huolehditaan talouden suunnittelusta ja ajanmukaisesta seurannasta.

Huolehditaan sisäisen valvonnan ohjeiden sekä riskienhallinnan ajanmukaisuudesta.

Selkeytetään sisäisiä prosesseja.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt: Sairauspoissaolojen määrä vähenee ja erityisesti mielen-terveyden ja tuki—ja liikuntaelinten sairauksista johtuviin poissaoloihin kohdennetaan toimenpiteitä. Huolehditaan työhyvinvoinnista ja työkyvyn ylläpidosta yhdessä työterveyshuol- lon kanssa.

Talouden tasapaino: Kunnan valtuuston tekemiin talouslinjauksiin perustuva talousarvioval- mistelu. Tilinpäätöksen tulos on vähintään talousarvion mukainen ja investoinnit toteutuvat enintään talousarvion mukaisina.

Seurataan ja toimeenpannaan henkilöstöohjelman tavoitteita.

Kehitetään sisäisiä palveluita.

Huolehditaan palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta kustannustehokkaasti ja tarkoi- tuksenmukaisesti.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Kehitämme tietojohdantamista ja talous- sekä henkilöstöraportointia. Tärkeässä roolissa on ajantasainen ja laadukas talousraportointi.

Palvelukeskuksen toimivuuteen panostaminen

Yhteistyön kasvattaminen sidosryhmien kanssa

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	217,2	94,8	119,7	119,7	119,7
Toimintakulut	-3 737,2	-3 640,7	-2 793,8	-2 793,8	-2 793,8
Toimintakate	-3 520,0	-3 546,0	-2 674,1	-2 674,1	-2 674,1
Poistot	-13,1	-91,8	-150,7	-150,7	-150,7
Netto yhteensä	-3 533,1	-3 637,8	-2 824,8	-2 824,8	-2 824,8

7.6.2. Keskitetty henkilöstöhallinto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Keskitetty henkilöstöhallinto sisältää seuraavat toiminnot: 1) henkilöstöhallinto, 2) henkilöstöedut ja 3) työsuojelu ja yhteistoiminta.

Palkanlaskentapalvelut hankitaan Kuntien Hetapalvelut Oy:ltä.

Vastuhenkilö on talous- ja henkilöstöjohtaja.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Henkilöstöohjelman laatiminen ja hyväksyminen käyttöön.

Henkilöstöohjelmasta viestiminen henkilöstölle ja esimiehille sekä henkilöstöohjelman mu-
kaisten toimenpiteiden käynnistäminen.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt: Sairauspoissaolojen määrä vähenee ja erityisesti mielen-
terveyden ja tuki—ja liikuntaelinten sairauksista johtuviin poissaoloihin kohdennetaan toi-
menpiteitä.

Henkilökohtaisen työsuorituksen arvioinnin tueksi laadittu mittaristo henkilökohtaisten lisien
myöntämiselle (HTA-arviointijärjestelmä) otetaan käyttöön.

Henkilöstöohjelmasta viestiminen henkilöstölle ja esimiehille sekä henkilöstöohjelman mu-
kaisten toimenpiteiden käynnistäminen.

Sairauspoissaoloja ja erityisesti niiden pitkittymistä ehkäiseviä toimenpiteitä kehitetään yh-
teistyössä työterveyshuollon kanssa.

Panostetaan työsuojeluprosesseihin.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Kannustamme henkilöstölähtöiseen kehittämiseen: Kehittämistoimikunnassa käsiteltyjen ke-
hittämisideoiden määrä; kuntatasolla vähintään 5 kehittämisideaa vuodessa.

Henkilöstölähtöisen kehittämisen toimintamallin ylläpitäminen ja vahvistaminen organisaa-
tiossa. Kannustetaan "Lupa tehdä toisin ja lupa kehittää" -ajattelumallilla työskentelyyn.

Jatketaan henkilöstölähtöiseen kehittämiseen liittyvää kehittämisideoiden palkitsemiskäy-
täntöä.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	37,0	31,0	31,0	31,0	31,0
Toimintakulut	-333,6	-351,3	-262,9	-262,9	-262,9
Toimintakate	-296,6	-320,3	-231,9	-231,9	-231,9
Poistot	0,0	-8,6	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-296,6	-328,9	-231,9	-231,9	-231,9

7.6.3. Hallinto- ja talouspalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Talous- ja hallintopalvelut sisältävä seuraavat toiminnot: keskitetty yleishallinto, tietohallinto, asiakirjahallinto ja arkistotoimi, taloushallinto, sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Taloushallinto -toiminto koostuu talousohjauksesta, talouspalveluiden koordinoinnista ja kehittämisestä, rahoituksen järjestämisestä ja riskienhallinnasta.

Talousohjaus vastaa kunnan talouden suunnittelusta ja seurannasta, talousarvion ja -suunnitelman valmistelusta ja raportoinnista mukaan lukien puolivuosisikatsauksista.

Talouspalvelut vastaa ostopalveluna ja sisäisesti tuotettavien kirjanpito- ja tilinpäätöstehtävien, ostolaskujen käsittelyn ja -reskontran, myyntilaskutuksen- ja perintätehtävien, ulkoisen ja sisäisen laskentatoimen ja niihin liittyvien tietojärjestelmien järjestämisestä, ohjauksesta sekä kehittämisestä sekä tilinpäätöksen koostamisesta.

Rahoitus vastaa lyhyt- ja pitkäaikaisesta varainhankinnasta ja sen riittävydestä, rahoitus- ja koriskien hallinnasta, leasingrahoituksen puitesopimuksista, sijoitustoiminnasta, likviditeetin ja tilien hallinnasta, ulkoisista pankki- ja rahoittajasuhteista sekä näiden osa-alueiden kehittämisestä.

Riskienhallinta vastaa riskienhallinnan koordinoinnista, ohjauksesta ja kehittämisestä, kattavan ja ajantasaisen vakuutusturvan varmistamisesta.

Asiakirjahallinto ja arkistotoimi -toiminto koostuu asiakirjahallinnosta, kokousten valmistelun ja päätöksenteon tuesta, kunnan virastopalveluista sekä yleishallinnon järjestelyistä. Se koordinoi myös kunnan hankintoja.

Asiakirjahallinto vastaa kunnan asiakirjahallinnon ja arkistoinnin järjestämisestä ja sähköisistä asiahallinta- arkisto- allekirjoitusjärjestelmistä sekä kehittää näitä.

Kokousten valmistelu ja päätöksenteon tuki vastaa valtuuston ja -hallituksen kokousten valmistelusta, kunnan tasoisesti valmistelun ja päätöksenteon kehittämisestä sekä ohjauksesta.

Kokousten valmistelu ja päätöksenteon huolehtii valtuuston, hallituksen ja kunnan johtajan toimintaedellytyksistä, päätösvalmistelusta, täytäntöönpanosta, päätöksenteon käytännön järjestelyistä ja sihteeritehtävistä.

Virastopalvelut vastaa palvelupiste Monikon toiminnasta, kunnan viraston kopiointi ja postitus, toimistotarvikepalveluista sekä kunnan löytöeläinpalveluista.

Yleishallinnon järjestelyt ohjaavat ja kehittävät kunnan hallintomenettelyä sekä ylläpitävät johdosääntöä, hankintaohjetta ja muuta kunnan yleistä ohjeistusta. Yleishallinnon järjestelyt huolehtivat yleisten vaalien järjestämisestä. Puhelunvälitys ostetaan ulkopuoliselta toimijalta.

ICT-palvelut ja tietohallintopalvelut toteutetaan yhteistyössä Lopen kunnan kanssa. Tietohallinnon palveluyksikkö vastaa kunnan toiminnan ja palveluiden digitalisoinnin kokonaissuunnittelusta ja toteutuksesta, IT-toimittajien ohjauksesta ja IT-palvelujen elinkaarenhallinnasta, tietohallinnon, tietotekniikan, tietoliikenteen, teletekniikan sekä tietohallinnon ohjelmistojen tarkoituksenmukaisesta kehittämisestä ja yhteensovittamisesta sekä IT-hankintojen suunnittelusta ja toteutuksesta. Lisäksi yksikkö vastaa tietojärjestelmien tietoturvan ja tietosuojan suunnittelusta, koordinoinnista, kehittämisestä, toteuttamisesta ja seurannasta.

Talous- ja henkilöstöjohtaja vastaa talous- ja hallintopalveluista, sisältäen myös arkistovastuun.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Taloudellisen tilanteen seuraaminen ja siihen nopeasti reagoiminen edellyttävät laadukkaita seuranta- ja ennustemenetelmiä. Pyritään järjestämään palvelut niin, että käytössä olisi laadukkaita seuranta- ja ennustemenetelmiä.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Talouden tasapaino: Tilinpäätöksen tulos on vähintään talousarvion mukainen ja investoinnit toteutuvat enintään talousarvion mukaisina.

Jatketaan kunnan arkistonmuodostuksen ja sitä koskevien suunnitelmien kehittämistä arkistolaitoksen antamien sähköisen arkistonmuodostuksen eAMS.määritysten mukaisesti ja otetaan käyttöön sähköisen arkistoinnin ratkaisu.

Ollaan aktiivisesti mukana julkisen hallinnon sähköisten palveluiden käyttöönotossa.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Palvelukeskuksen toimivuuteen panostaminen sekä yhteistyön sujuvuus

Kehitetään ICT-toimintaa ja pyritään hyödyntämään digitalisaatiota asiakaslähtöisesti.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	163,8	51,1	65,9	65,9	65,9
Toimintakulut	-1 367,7	-1 198,0	-1 105,9	-1 105,9	-1 105,9
Toimintakate	-1 203,9	-1 146,9	-1 040,0	-1 040,0	-1 040,0
Poistot	-4,2	-67,7	-134,6	-134,6	-134,6
Netto yhteensä	-1 208,1	-1 214,6	-1 174,6	-1 174,6	-1 174,6

7.6.4. Ruoka- ja siivouspalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottaa ruoka- ja siivouspalvelun Monnin, Eskon, Ryttylän ja Oitin alakouluihin, Hausjärven yläasteelle sekä Hikiän, Kirkonkylän, Ryttylän ja Oitin päiväkoteihin. Lisäksi yksikkö tuottaa siivouspalvelun kirjastoon ja kunnantaloon.

Vastuuhenkilö on ruoka- ja siivouspalvelupäällikkö.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Ruoka- ja siivouspalvelujen tuotannosta siirtyy vuoden 2023 alusta lukien pois Lasihelmen, Jelpilän ja Lehtimajojen kiinteistöt sekä Paavolantien tilat. Yksiköstä siirtyy Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle 11 vakanssia.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Yksikön tiedottamista kehitetään ylläpitämällä tietosisältöä kunnan verkkosivuilla

Vuonna 2019 käyttöön otettu ruokapalvelun toiminnanohjausjärjestelmä on käytössä kaikine ominaisuuksineen

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Johtamisesta kehitetään valmentavaksi ja henkilöstön yhteisöohjautuvuutta laajennetaan ja syvennetään tavoitteena asiakaslähtöiset palvelut

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Ruoka- ja siivouspalvelut -yksikköä kehitetään henkilöstölähtöisesti ylläpitämällä työpajakäytäntöä, jossa työtetään ja ratkotaan yhteisiä asioita

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	16,4	12,7	22,8	22,8	22,8
Toimintakulut	-2 035,8	-2 091,5	-1 424,9	-1 424,9	-1 424,9
Toimintakate	-2 019,5	-2 078,8	-1 402,1	-1 402,1	-1 402,1
Poistot	-8,9	-15,5	-16,1	-16,1	-16,1
Netto yhteensä	-2 028,4	-2 094,3	-1 418,3	-1 418,3	-1 418,3

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Vuoden ateriasuoritteet	374 258	373 000	254 000	245 260	242 980
Vuoden aikana siivottavat ne- liömetrit	23 262	23 262	21 880	21 880	22 810

7.7. Elinvoimapalvelut -palvelukeskus

7.7.1. Toimielin yhteensä

KUVAUS

Elinvoimapalvelut -palvelukeskus sisältää seuraavat tulosalueet: elinkeinojen kehittäminen, viestintä ja markkinointi, EU- tuet, maataloustoimi, joukkoliikenne, työllisyys- ja maahanmuuttoaasiat sekä ympäristöterveydenhuollon. Lisäksi palvelukeskuksen alla toimii ympäristölautakunta.

Vastuuhenkilö on kunnanjohtaja.

Elinvoimapalvelut -palvelukeskuksen tehtävä on edistää ja kehittää kunnassa asumista ja yrittämistä. Tätä tehtävää palvelukeskus toteuttaa ympäristöä ja kunnan erityispiirteitä kunnioittaen, yhdessä eri toimijoiden kanssa paikallisesti ja seudullisesti.

Elinvoimapalvelut -palvelukeskuksella on käytettävissään alla kuvatut valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Työllisyyskoordinaattori aloittaa 1.1.2023 työnsä vastaten työttömien hausjärveläisten työllisyys- ja koulutuspalveluista sekä työllistämisestä. Ympäristöterveydenhuolto siirtyy 1.1.2023 palvelukeskukseen. Asuntoasiat ovat siirtyneet tekniseen toimeen.

STRATEGISET VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvi on yrittäjyyden ykköskunta maakunnassa: Maakunnallinen kärkisija Suomen yrittäjien yrittäjyysbarometrissa.

Nopea kaavoitusprosessien läpivienti: Kaavat valmistuvat tavoiteaikataulussa; asemakaavojen läpivienti 6-12 kuukaudessa.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Työmarkkinatuen seuranta aktiivitoimenpiteissä: Aktivointiaste ja kunnan osarahoittama työmarkkinatuki; Yli 50 % työttömistä on aktiivitoimenpiteissä, kunnan työmarkkinatuen rahoitusosuus on alle 130 000 euroa.

Vastaamme ympäristölautakunnassa mahdollisimman nopeasti asiakkaan yhteydenottoihin. Pyrimme vastaamaan laaja-alaisiin kysymyksiin kootusti (ns. yhden luukun periaate).

Ympäristölupien ja maa-aineslupien käsittelyaikataulu: 6–12 kuukautta, kun hakemukset ovat käsittelykelpoisia.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	273,5	355,3	337,5	337,5	337,5
Toimintakulut	-1 125,1	-1 549,1	-1 495,0	-1 495,0	-1 495,0
Toimintakate	-851,7	-1 193,8	-1 157,5	-1 157,5	-1 157,5
Poistot	-3,3	-2,6	-15,6	-15,6	-15,6
Netto yhteensä	-855,0	-1 196,4	-1 173,1	-1 173,1	-1 173,1

7.7.2. Elinkeinoelämän kehittäminen

TEHTÄVÄN KUVAUS

Elinkeinojen kehittämiseen kuuluvat seuraavat toiminnot: elinkeinojen kehittäminen, viestintä ja markkinointi, EU- tuet, maataloustoimi, joukkoliikenne, työllisyys- ja maahanmuuttoasiat sekä ympäristöterveydenhuolto.

Vastuuhenkilönä on kunnanjohtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Työllisyyskoordinaattori aloittaa 1.1.2023 työnsä vastaten työttömien hausjärveläisten työllisyys- ja koulutuspalveluista sekä työllistämisestä. Ympäristöterveydenhuolto siirtyy 1.1.2023 palvelukeskukseen. Asuntoasiat ovat siirtyneet tekniseen toimeen.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvi on yrittäjyyden ykköskunta maakunnassa: Maakunnallinen kärkisija Suomen yrittäjien kuntabarometrissa.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Työmarkkinatuen seuranta aktiivitoimenpiteissä: Aktivointiaste ja kunnan osarahoittama työmarkkinatuki; Yli 50 % työttömistä on aktiivitoimenpiteissä, kunnan työmarkkinatuen rahoitusosuus on alle 130 000 euroa.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	127,2	191,3	166,5	166,5	166,5
Toimintakulut	-704,0	-1 078,1	-942,0	-942,0	-942,0
Toimintakate	-576,8	-886,8	-775,5	-775,5	-775,5
Poistot	-3,3	-2,6	-15,6	-15,6	-15,6
Netto yhteensä	-580,0	-889,4	-791,1	-791,1	-791,1

7.7.3. Ympäristölautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Ympäristölautakuntaan kuuluvat toiminnot kaavoitus ja maankäytön suunnittelu, ympäristöasiat, rakennusvalvonta ja hallinto.

Vastuuhenkilö on rakennustarkastaja.

Kaavoitustöitä ja maankäyttötoimenpiteitä toteutetaan kunnanhallituksen linjaamien ohjeiden ja päätösten mukaisesti.

Kaavoitus mahdollistaa kunnan taajamien asumisen, liikkumisen ja palveluiden kehittämisen. Tavoitetasona on joustava, kunnan kehitystä ja palveluita tukeva kaavoitus.

Asemakaavoituksessa taajamien kaavat ajantasaistetaan keskeisimmiltä osin. Vireillä olevat Hiikiän ja kirkonkylän osayleiskaava ja Oitin osayleiskaava saatetaan loppuun.

Rakennusvalvonnan toiminta painottuu lakisääteisiin tehtäviin. Merkittävä osuus työn kuvaan on rakentamiseen painottuva neuvonta, rakentamismahdollisuuksien selvittäminen ja suunnittelun ohjaustyö.

Rakennusluvitusta painottuu suhdanteiden mukaisesti.

Uudispientalorakentamisen arvioidaan pysyvän vuoden 2022 tasolla. Käyttötarkoituksen muutokset ja haja-asutusalueelle suuntautuva rakentaminen pysyvät arvioiden mukaan vuoden 2022 tasolla.

Rakennusvalvonnan ohjelmistojen kustannusten nousu tulee rasittamaan rakennusvalvonnan taloutta ja luo korotuspainetta lupamaksuihin.

Muuttuva lainsäädäntö ja uudet ohjelmistot edellyttävät jatkuvaa koulutusta.

Ympäristötoimi vastaa ympäristönsuojelun toteutumisesta kunnassa. Ympäristötoimelle kuuluvista lakisääteisistä tehtävistä mm. luvituksesta, neuvonnasta ja valvontatyöstä suoriudutaan kohtuullisessa ajassa.

Ympäristötoimen tehtäviin kuuluu maa-aineslain mukaisten lupahakemusten käsittely sekä myönnettyjen ottolupien ja –alueiden valvonta. Maa-ainestenottoalueiden valvontaa suoritetaan vuosittain.

Ympäristöluvitusten määrä riippuu yritystoiminnan luvanvaraisuudesta, hakemukset pyritään käsittelemään ja ratkaisemaan ympäristölautakunnassa kohtuullisessa ajassa noin vuoden sisällä. Ympäristöluvallisten toimintojen valvontaa suoritetaan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman mukaisesti.

Ympäristötoimessa neuvonta on erittäin merkittävä osa työmäärästä, joka painottune jätteen- ja siasioihin.

Jatketaan pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivityshanketta, joka pyritään saamaan valmiiksi vuonna 2023

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Joustava kaavoitusprosessin läpivienti: Hankkeet etenevät aikataulussa ja täyttävät niille asetetut tavoitteet sisällön ja laadun osalta. Kaavoituksella pyritään tukemaan kunnan pitovoimaa, kasvua ja yrittäjyyttä sekä tarjoamalla monipuolisia tontteja erilaisiin tarpeisiin.

Ympäristötoimi pyrkii vastaanottamiensa hakemusten osalta niiden joustavaan ja ripeään käsittelyyn.

Rakennusvalvonta pyrkii ennakko-ohjauksella opastamaan asiakasta ja löytämään sopivat ratkaisumallit.

Laaditaan kunnan ilmasto-ohjelma.

Kannustamme kuntalaisia, alueemme yrityksiä ja muita toimijoita hakemaan tietoa uusimpien ilmastoteknologioiden käyttöönotosta.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Vastaamme mahdollisimman nopeasti asiakkaan yhteydenottoihin. Pyrimme vastaamaan laaja-alaisiin kysymyksiin kootusti (ns. yhden luukun periaate).

Ympäristölupien ja maa-aineslupien käsittelyaikataulu: 6–12 kuukautta, kun hakemukset ovat käsittelykelpoisia.

Rakennuslupien käsittelyaikataulu: 2–8 viikkoa, kun hakemukset ovat myöntökelpoisia.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Toimialueemme asiakkaiden ohjauksen/neuvonnan parantaminen: hakemusten täydennystarpeiden pienentäminen ja lupakäsittelyiden nopeutuminen; lupahakemukset täydellisempiä.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	146,2	164,0	171,0	171,0	171,0
Toimintakulut	-421,1	-471,0	-553,0	-553,0	-553,0
Toimintakate	-274,9	-307,0	-382,0	-382,0	-382,0
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-274,9	-307,0	-382,0	-382,0	-382,0

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	0	5	5	5	6
Rakennusluvut, yhden asunnon talot (uudet)	3	6	7	7	7
Rakennusluvut, rivitalot (uudet)	1/1	0/1	1	1	0/1
Rakennusluvut, käyttötarkoituksen muutos asunnoksi	0	2	2	2	2
Rakennusluvut, muut	98	100	100	100	100

7.8. Sivistyslautakunta

7.8.1. Toimielin yhteensä

KUVAUS

Sivistyslautakunnan vastuulla ovat seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, varhaiskasvatus, peruskoulut, toisen asteen koulutus, kulttuuri- ja museotoimi, liikunta- ja nuorisotoimi, kirjasto-toimi sekä kansalaisopisto.

Sivistyslautakunnan toiminta-ajatus: Sivistyslautakunta vastaa toimialaansa kuuluvien palvelujen ajanmukaisesta, kustannus- ja arvotietoisesta järjestämisestä hausjärveläisille käytössä olevien voimavarojen mukaan.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Hyvinvointisuunnittelija aloittaa keväällä 2023. Psykologi- ja kuraattoritoiminnot siirtyvät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen järjestettäväksi 1.1.2023 lukien. Hyvinvointijaosto aloittaa toimintansa vuoden 2023 alusta.

STRATEGISET VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Jatko-opiskeluun yhteishaun kautta päässeet Hausjärveltä päättötodistuksen saaneista (%); Tyydyttävä taso 95%, hyvä taso 98%

Lasten ja nuorten liikuntaharrastusten lisääminen; Liikuntakerhojen ympärivuotinen tarjonta neljässä taajamassa.

Lasten ja nuorten päihdevalistus yhteistyössä sidosryhmien kanssa (vanhempaintoimikunnat, urheiluseurat,...); Jokaisella koululla on järjestetty vähintään yksi tilaisuus.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Lukio-opetuksen säilyminen kunnassa; Hausjärven perusopetuksen päättötodistuksen saaneista, lukioon hakeutuvista nuorista, 45 % hakee oman kunnan lukioon.

Varhaiskasvatuspalveluiden monipuolinen tarjonta; Tarjolla neljä erimuotoa varhaiskasvatustalouksista.

Kouluviihtyvyyden lisääminen; 1. kouluterveyskyselyn tulokset kouluviihtyvyyden osalta kohentuneet vuoden 2021 kyselystä. 2. kiusaamisen vähentyminen kouluterveyskyselyssä vuoden 2021 kyselystä

koulutilojen saneerauksiin ja tilantaroeisiin varautuminen: 1. Oitin kouluhankeen suunnittelu. 2. Rakennustöiden aloittaminen.

Kirjaston digitaalisten palvelujen ja käyttämäärien lisääminen; 1. Pääkirjasto on auki ympäri vuoden. 2. Kirjastoauto kiertää laajasti kunnan alueella

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Maakunnallisessa yhteistyössä mukana oleminen; Maakunnallisten yhteistyöhankkeiden määrä

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	1 139,1	1 340,0	1 369,3	1 369,3	1 369,3
Toimintakulut	-13 322,7	-13 433,5	-14 113,3	-14 113,3	-14 113,3
Toimintakate	-12 183,5	-12 093,5	-12 744,0	-12 744,0	-12 744,0
Poistot	-11,9	-18,9	-20,1	-20,1	-20,1
Netto yhteensä	-12 195,4	-12 112,4	-12 764,1	-12 764,1	-12 764,1

7.8.2. Sivistyksen hallintopalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallintopalveluihin kuuluvat luottamushenkilöhallinto ja lautakunnan hallintopalvelut. Vastuuhenkilö on sivistysjohtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Hyvinvointisuunnittelijan virka 1.1.2023 alkaen. Hyvinvointijaosto aloittaa toimintansa vuoden 2023 alusta.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Opetusministeriön ja Opetushallituksen hankerahoituksen hyödyntäminen oman toiminnan tukena; Toimialalla käynnissä olevien hankkeiden määrä.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Koulukuljetusten kilpailuttaminen; Sopimus kuljetusten järjestämisestä voimassa 1.8.2023.

Toimintaympäristön muutoksien vaikutusten huomioiminen.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Palautteen kerääminen toiminnasta; Palautteen keräämisen suunnitelma sivistystoimialalle.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	172,2	287,3	271,3	271,3	271,3
Toimintakulut	-652,5	-709,5	-908,6	-908,6	-908,6
Toimintakate	-480,3	-422,2	-637,3	-637,3	-637,3
Poistot	-11,9	-18,9	-20,1	-20,1	-20,1
Netto yhteensä	-492,2	-441,1	-657,4	-657,4	-657,4

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	4	4	5	5	5
Sivlan kokoukset	12	11	11	11	11
Sivlan kokousten asiat	91	200	90	90	90
Sivistystoimen johtajan päätökset	581	300	600	600	600
Varhaiskasvatuspäällikön päätökset	1 902	1 400	1 600	1 600	1 600
Osastosihteerin päätökset	29	40	70	70	70
Koulujen rehtoreiden päätökset	1 776	1 200	1 800	1 800	1 800
Rehtorikokoukset	10	10	10	10	10
Kustannukset, €/asukas	55	47	68	68	68

7.8.3. Varhaiskasvatus

TEHTÄVÄN KUVAUS

Varhaiskasvatukseen kuuluvat tulosityksiköt:

- Päiväkotihoido: Hikiän, Oitin, Ryttylän ja Kirkonkylän päiväkodit sekä Monnin, Eskon ja Oitin koulun esiopetuksen päivähoito
- Lastenhoidontuet: palveluseteli, yksityisenhoidon tuki ja lastenkotihoidontuki
- Erityispäivähoito

Vastuuhenkilö on varhaiskasvatuspäällikkö, joka toimii varhaiskasvatuksen alueen esimiehenä.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Mahdolliset muutokset palveluverkkoselvityksestä tehtyjen päätösten perusteella.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Henkilöstömäärän suhteuttaminen kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrään.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Tarjolla on neljä eri muotoa varhaiskasvatuspalveluista

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Huoltajien ja lasten osallisuuden lisääminen varhaiskasvatuksessa sähköisen toiminnanohjausjärjestelmän avulla.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	417,6	298,6	277,1	277,1	277,1
Toimintakulut	-3 129,4	-3 043,9	-3 097,9	-3 097,9	-3 097,9
Toimintakate	-2 711,8	-2 745,3	-2 820,8	-2 820,8	-2 820,8
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-2 711,8	-2 745,3	-2 820,8	-2 820,8	-2 820,8

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	53	46	45	43	43
Lapset kunnallisessa päivähoi- dossa	222	200	200	180	180
Lapset kotihoidon tuella	80	55	55	50	50
Lapset yksityisen hoidon tuella	1	0	0	0	0
Lapset palvelusetelillä	101	90	80	80	80

7.8.4. Peruskoulut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Peruskoulutukseen kuuluvat tulosyksikköinä esiopetus, peruskoulut, koululaisten iltapäivätoiminta sekä koulun tukitoiminnot.

Vastuuhenkilö on kunkin koulun toiminnasta vastaava rehtori. Muun toiminnan osalta vastuuhenkilö on sivistysjohtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Viisi uutta erityisluokanopettajan virkaa 1.1.2023 alkaen. Viisi uutta koulunkäynninohjaajan vakanssia 1.1.2023 alkaen. Kouluvalmentajan vakanssi 1.1.2023 alkaen. Nepsy-ohjaajan vakanssi 1.1.2023 alkaen. Psykologi- ja kuraattoritoiminnot siirtyvät Kanta-Hämeen hyvinvointialueen järjestettäväksi 1.1.2023 lukien.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opetuksessa; 1. Opettajien jatkuva koulutus. 2. Ajantasainen välineistö.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen; Kiusaamisen vähentyminen vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksesta.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Sähköisen asioinnin lisääminen; Oppilastietojärjestelmän mahdollisuuksien hyödyntäminen. Asiakaskyselyn toteuttaminen; Seudullisen kyselyn toteuttaminen kevään 2023 aikana.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	431,9	580,5	652,8	652,8	652,8
Toimintakulut	-8 156,8	-8 152,8	-8 566,2	-8 566,2	-8 566,2
Toimintakate	-7 724,9	-7 572,3	-7 913,4	-7 913,4	-7 913,4
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-7 724,9	-7 572,3	-7 913,4	-7 913,4	-7 913,4

TUNNUSLUVUT

	TP	TA	TA	TS	TS
	2021	2022	2023	2024	2025
Opetushenkilöstö	82	81	85	83	81
Avustajat, oppilashuolto	27	32	37	37	37
Esiopetusoppilaat	97	90	70	55	65
1–6-luokkalaiset	649	647	630	590	540
7–9-luokkalaiset	215	221	240	270	290
Eskon koulu, erityisopetus	25	25	40	40	40
Oppilaat yhteensä	986	983	980	955	935
Aamu- ja iltapäivätoimintapisteet	5	5	5	5	5
Esiopetusoppilas €/vuosi	5 961	6 900	6 000	7 600	6 500
Perusopetusoppilas €/vuosi	8 597	9 600	8 700	8 700	9 000
Kuljetusoppilaat 0–6 (sis. Eskon erityisopetus)	211	210	210	200	190
Kuljetusoppilaat 7–9	155	150	180	180	180
Kuljetusmenot yhteensä	787 151	752 200	877 000	877 000	877 000

7.8.5. Toisen asteen koulutus

TEHTÄVÄN KUVAUS

Toisen asteen koulutus sisältää toiminnot Hausjärven lukio ja musiikkikoulut.

Vastuuhenkilö on lukion osalta koulun rehtori, muun koulutuksen osalta sivistysjohtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Ei toiminnallisia muutoksia.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärven lukion toiminnan vahvistaminen; Oman lukion markkinointi seudullisesti perusopetuksen oppilaille.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Lukio-opetuksen kehittäminen; Henkilöstön jatkuva koulutus painopisteenä opetussuunnitelma- ja lakimuutokset.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Hyvä yhteistyö kodin ja koulun välillä; 1. Järjestetyt vanhenpainillat 2. yhteisöllinen opiskelijahuolto - 4 kokousta lukuvuodessa.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	4,1	1,9	1,9	1,9	1,9
Toimintakulut	-620,4	-602,3	-603,0	-603,0	-603,0
Toimintakate	-616,3	-600,4	-601,1	-601,1	-601,1
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-616,3	-600,4	-601,1	-601,1	-601,1

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	4	4	4	4	4
Opiskelijat	54	55	44	44	44
Suoritetut yo-tutkinnot	11	20	18	16	10
Musiikinopiskelijat	43	38	43	43	43
Lukion oppilas, euroa/vuosi	12 464	12 800	12 500	12 500	12 500
Musiikkiopistolainen, euroa/vuosi	1 119	1 200	1 100	1 100	1 100

7.8.6. Kulttuuri ja museotoiminta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuuhenkilö on sivistysjohtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Ei toiminnallisia muutoksia.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimiva kotiseutumuseo; Kotiseutumuseotoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen yhdessä museon vuokraajan Hausjärvi seuran kanssa.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Toimintakulut	-6,8	-20,7	-19,0	-19,0	-19,0
Toimintakate	-6,8	-20,7	-19,0	-19,0	-19,0
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-6,8	-20,7	-19,0	-19,0	-19,0

7.8.7. Liikunta- ja nuorisotoimi

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuuhenkilö: liikuntasihtööri

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Liikuntaneuvonnan aloittaminen: Neljä neuvontatapahtumaa vuodessa.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen: Nuorisotilatoiminnan ja liikuntakerhotoiminnan järjestäminen neljässä taajamassa ympäri vuoden

Koulunuorisotyön vakiinnuttaminen: Toimintaa kaikissa kunnan kouluissa

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Yhteistyö paikallisten seurojen ja yhdistysten kanssa: Yksi tapaaminen vuodessa.

Liikuntatapahtumien järjestäminen: 12 tapahtumaa vuodessa.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	40,3	69,2	63,7	63,7	63,7
Toimintakulut	-225,0	-324,0	-338,0	-338,0	-338,0
Toimintakate	-184,7	-254,8	-274,3	-274,3	-274,3
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-184,7	-254,8	-274,3	-274,3	-274,3

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	2	2	3	3	3
Liikuntatapahtumat	230	195	12	12	12
Liikuntakerta	0	0	200	200	200
Liikuntakerhot	352	450	400	400	400
Osallistujat	7 582	6 000	8 500	8 500	8 500
Nuorisoiilat ja tapahtumat	308	450	400	400	400
Kävijät	4 146	6 850	5 000	5 000	5 000

7.8.8. Kirjastotoimi

TEHTÄVÄN KUVAUS

Yleisten kirjastojen tehtävänä on toteuttaa tiedollista ja kulttuurillista tasavertaisuutta, edistää väestön hyvinvointia, estää syrjäytymistä ja tukea sivistys- ja tietopääoman karttumista. Yleisten kirjastojen palvelut ovat kaikille avoimia ja peruspalvelut maksuttomia. Kunta vastaa siitä, että palvelut ovat kirjastolain mukaisia (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016).

Hausjärvellä on pääkirjasto ja kirjastoauto.

Vastuuhenkilö on kirjastonjohtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Ei toiminnallisia muutoksia.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Asiakaskyselyn tekeminen yhteistyössä RATAMO-kirjastojen kanssa kerran kahdessa vuodessa.

Kouluyhteistyön tekeminen; Kuusi käyntiä koululla vuodessa.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Pääkirjasto on avoinna ympäri vuoden.

Kirjastoauto kiertää ympäri kunnan aluetta; Kahden viikon kierron aikana pysäkkejä on 70-80 kappaletta.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Kirjasto mukana järjestämässä tapahtumia; 12 tapahtumaa vuodessa.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	9,5	4,3	4,3	4,3	4,3
Toimintakulut	-339,5	-333,1	-336,6	-336,6	-336,6
Toimintakate	-330,1	-328,8	-332,3	-332,3	-332,3
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-330,1	-328,8	-332,3	-332,3	-332,3

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	5	5	5	5	5
Lainoja/asukas	11	11	0	0	0
Käyntejä/asukas	4	5	0	0	0
1 lainan hinta (euroa)	4	4	0	0	0
1 käynnin hinta (euroa)	12	14	0	0	0
Aineistomenot, euroa/asukas	9	8	0	0	0
Henkilöstömenot, euroa/asukas	27	25	0	0	0
Toimintakulut €/asukas	48	48	0	0	0

7.8.9. Kansalaisopisto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuuhenkilö on kansalaisopiston rehtori.

Toiminta-ajatus: Hausjärven kansalaisopiston tehtävänä on järjestää laadukasta ja laaja-alaista opetusta aikuisille elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti eri puolilla kuntaa ja erilaisille kohderyhmille. Opisto järjestää myös lapsille opetusta mm. kuvataiteessa ja musiikissa.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Ei toiminnallisia muutoksia.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Opiston tuntimäärä kasvaa tai pysyy samana vuoden 2022 toteutumaan verrattuna. Opiston opiskelijoiden määrä kasvaa tai pysyy samana vuoden 2022 toteutumaan verrattuna.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimintaa tarjotaan eri puolilla kuntaa, esimerkiksi kylätaloilla kunnan omien tilojen puuttuessa. Säilyttää vuoden 2021 taso.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Opisto tarjoaa ajan hengen mukaisia ja kestoaltaan erimittaisia kursseja sekä luentoja. Lisäksi opisto suunnittelee kuntalaisten toiveiden perusteella kursseja. Vuosittaiset henkilöstökyselyt, palautekyselyt.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	63,5	98,2	98,2	98,2	98,2
Toimintakulut	-192,2	-247,1	-244,0	-244,0	-244,0
Toimintakate	-128,7	-148,9	-145,8	-145,8	-145,8
Poistot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto yhteensä	-128,7	-148,9	-145,8	-145,8	-145,8

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	2	2	3	3	3
Nettomenot/opetustunti	81	62	66	66	66
Nettomenot/opiskeijat	241	217	233	233	233
Nettomenot/asukas	17	17	18	18	18
Tuntimäärä	1 714	2 400	2 400	2 400	2 400
Opiskelijat	577	720	720	720	720
Kurssit	91	100	100	100	100

7.9. Tekninen lautakunta

7.9.1. Toimielin yhteensä

KUVAUS

Teknisellä lautakunnalla on vastuullaan seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, yhdyskuntatekniset palvelut, vesihuoltolaitos ja tilapalvelu.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Käyttötalousosa sisältää jatkossa vain ulkoiset tuotot ja kulut, kun sisäisten erien sijasta käytetään vyörytyksiä. Palo- ja pelastustoiminta siirtyy 1.1.2023 Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle, josta johtuen palvelujen ostoista poistuu noin 586 000 euroa ja henkilöstökuluista noin 33 000 TA2022 nähden. Ulkoiset vuokratuotot (nettomuutos) kasvavat noin 755 000 eurolla, kun sote-tilat vuokrataan hyvinvointialueelle. Budjetissa on myös oletettu, että terveyskeskuksen rakennus siirtyisi Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymältä kunnalle 1.1.2023. Neuvottelut kuntayhtymän purkamisesta ovat kuitenkin edelleen kesken.

STRATEGISET VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Onnistuminen hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisessä: Toiminnan häiriöttömyys; Säännöllisten seurantalaverien pitäminen Hyvinvointialueen kanssa

Kustannuksien vähentäminen: Huleveden vähentäminen viemäriveresistä; Hulevesien vähentämiseen liittyvä toimenpide on toteutettu

Päästöjen vähentäminen: Siirtyminen uusiutuviin energiamuotoihin, energiatehokkuuden parantaminen; Uusiutuvan energian käyttöönotto on toteutettu yhdessä kohteessa, Energia-
tehokkuuteen liittyvä toimenpide on toteutettu

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimivat kunnalliset peruspalvelut: Varma ja laadukas vesihuolto; Asiakkaisiin vaikuttavien ennakoimattomien toimintahäiriöiden enimmäismäärä on 3 kpl

Järjestetyn vesihuollon piiriin kuuluminen: Järjestettyyn vesihuoltoon on liittynyt toimintalueen asuntokiinteistöt. Liittymisaste 31.12.2022 on 60,6 %; Liittymisaste 31.12.2023 on 61 %

Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin: Liikenneturvallisuuden parantaminen; Yksi liikenneturvallisuutta parantava toimenpide toteutetaan vuoden aikana

Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin: Liikenneturvallisuustyön aktivoiminen Hausjärven kunnassa; Yksi turvallisuustapahtuma toteutetaan vuoden aikana

Laadukkaat varhaiskasvatus- ja koulupalvelut: Oitin yhtenäiskoulun rakentaminen; Urakkasopimus allekirjoitetaan 31.1.2023 mennessä

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Osallistuva budjetointi: Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen; Osallistuvan budjetoinnin kohteista päätetään 31.3.2023 mennessä

Osallistuva budjetointi: Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen; Hankkeille tuotetaan kustannusten tilannetieto kuukausittain

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	2 179,8	2 086,2	2 913,4	2 913,4	2 913,4
Valmistus omaan käyttöön	11,6	15	15	15	15
Toimintakulut	-5 129,2	-4 687,8	-4 475,7	-4 475,7	-4 475,7
Toimintakate	-2 937,8	-2 601,6	-1 562,3	-1 562,3	-1 562,3
Rahoitustuotot ja -kulut	1,0	0	0	0	0
Poistot	-2 219,0	-2 591,1	-2 613,6	-2 613,6	-2 613,6
Netto yhteensä	-5 155,7	-5 192,7	-4 175,9	-4 175,9	-4 175,9

Sisäisien erien käytöstä on siirrytty pääosin vyörytyksiin. Ainoastaan vesihuoltolaitoksen sisäinen laskutus budjetoidaan TA2023:sta alkaen:

TALOUSLUVUT (SISÄISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	2 926,9	2 902,3	74,5	74,5	74,5
Toimintakulut	-534,2	-590,4	-74,5	-74,5	-74,5
Toimintakate	-2 392,7	-2 311,9	0	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	-22,7	0	0	0	0
Netto yhteensä	-2 370,0	-2 311,9	0	0	0

7.9.2. Tekniset hallintopalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallintopalvelut sisältävät hallintopalvelut, myytävät palvelut, suunnittelun, rakennuttamisen, vesiosuuskunnat, jätehuollon, varastotoiminnan sekä avustukset ja mittaustoiminnan.

Keskeisiä tehtäviä ovat toimialalle kuuluva päätöksenteko tai sen valmistelu, toimialan ohjaus sekä oman palvelutuotannon laadun, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden seuranta ja tehostaminen.

Vastuuhenkilö on tekninen johtaja.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Palo- ja pelastustoiminta siirtyy 1.1.2023 Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle, josta johtuen palvelujen ostoista poistuu noin 586 000 euroa TA2022 nähden. Yksityistieavustukset on siirretty tekniseen hallintoon. Rakennuttamiselle on avattu oma kustannuspaikka.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Onnistuminen hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisessä: Toiminnan häiriöttömyys; Säännöllisten seurantapalaverien pitäminen Hyvinvointialueen kanssa

Päästöjen vähentäminen: Siirtyminen uusiutuviin energiamuotoihin, energiatehokkuuden parantaminen; Uusiutuvan energian käyttöönotto on toteutettu yhdessä kohteessa, Energia-
tehokkuuteen liittyvä toimenpide on toteutettu

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Laadukkaat varhaiskasvatus- ja koulupalvelut: Oitin yhtenäiskoulun rakentaminen; Urakkasopimus allekirjoitetaan 31.1.2023 mennessä

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Osallistuva budjetointi: Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen; Hankkeille tuotetaan kustannusten tilannetieto kuukausittain

TALOUSLUVUT* (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	24,6	25,5	25,5	25,5	25,5
Toimintakulut	-929,4	-1 057,2	-586,1	-586,1	-586,1
Toimintakate	-904,8	-1 031,7	-560,6	-560,6	-560,6
Poistot	-1,5	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3
Netto yhteensä	-906,2	-1 033,0	-561,9	-561,9	-561,9

*)Luvut sisältävät mittaushallintopalvelut vuodesta 2022 alkaen.

TUNNUSLUVUT

	TP	TA	TA	TS	TS
	2021	2022	2023	2024	2025
Henkilöstön määrä	3	3	4	0	0
Kaavatontit -uudet pientalo-	0	0	0	0	0
tontit, joilla kunnallistekniikka					
Kaavatontit -tonttivaranto,	0	46	42	0	0
AO-asuintontit kunnallistekniik-					
kassa					
Kaavatontit -tonttivaranto,	0	6	5	0	0
palvelurakennusten tontit					
Kaavatontti, -tonttivaranto, yri-	0	12	12	0	0
tystontti kunnallistekniikassa					

7.9.3. Yhdyskuntatekniset palvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Yhdyskuntatekniset palvelut sisältävät liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet, liikunta-alueet, kone- ja kuljetuspalvelut ja maa- ja metsätilat.

Vastuuhenkilö on aluemestari.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin: Liikenneturvallisuuden parantaminen; Yksi liikenneturvallisuutta parantava toimenpide toteutetaan vuoden aikana

Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin: Liikenneturvallisuustyön aktivoiminen Hausjärven kunnassa; Yksi turvallisuustapahtuma toteutetaan vuoden aikana

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Osallistuva budjetointi: Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen; Osallistuvan budjetoinnin kohteista päätetään 31.3.2023 mennessä

TALOUSLUVUT* (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	269,9	212,2	218,2	218,2	218,2
Valmistus omaan käyttöön	11,6	15	15	15	15
Toimintakulut	-1055,9	-860,2	-880,5	-880,5	-880,5
Toimintakate	-774,4	-633,0	-647,3	-647,3	-647,3
Poistot	-670,7	-971,9	-940,2	-940,2	-940,2
Netto yhteensä	-1 445,1	-1 604,9	-1 587,5	-1 587,5	-1 587,5

*) Luvut sisältävät mittauspalvelut vuoteen 2021 asti, jonka jälkeen kustannuspaikka siirrettiin osaksi teknisem hallintopalvelujen tulosaluetta.

Sisäisien erien käytöstä on siirrytty pääosin vyörytyksiin. Ainoastaan vesihuoltolaitoksen sisäinen laskutus budjetoidaan TA2023:sta alkaen:

TALOUSLUVUT (SISÄISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	249,5	263,7	0	0	0
Toimintakulut	-230,7	-219,0	-6,9	-6,9	-6,9
Toimintakate	18,7	44,7	-6,9	-6,9	-6,9
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	0
Netto yhteensä	18,7	44,7	-6,9	-6,9	-6,9

TUNNUSLUVUT

	TP	TA	TA	TS	TS
	2021	2022	2023	2024	2025
Henkilöstön määrä	10	10	9	0	0
Kunnossapito, euroa/km	6 050	5 600	6 000	0	0
Valaistus, euroa/valopiste	50	28	30	0	0
Liukastusmisonnettomuudet, kpl /vuosi	1	0	0	0	0
Taimikoiden hoito ja ensihar- vennukset, ha	5	5	5	0	0
Yksityistieavustukset, keski- määrin euroa/km	395	350	350	0	0

7.9.4. Tilapalvelu

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tilapalvelu käsittää kiinteistöjen ylläpidon ja peruskorjaukset sekä kunnan vuokra-asunnot.

Vastuuhenkilö on talonrakennusmestari.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Ulkoiset vuokratuotot (nettomuutos) kasvavat noin 755 000 eurolla, kun sote-tilat vuokrataan hyvinvointialueelle ja on tarkoituksena, että terveyskeskuksen rakennus siirtyisi Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymältä kunnalle. Neuvottelut kuntayhtymän purkamisesta ovat kuitenkin edelleen kesken.

Hyvinvointialueelle siirtyy yksi henkilö.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Onnistuminen hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisessä: Toiminnan häiriöttömyys; Säännöllisten seurantapalaverien pitäminen Hyvinvointialueen kanssa

Päästöjen vähentäminen: Siirtyminen uusiutuviin energiamuotoihin, energiatehokkuuden parantaminen; Uusiutuvan energian käyttöönotto on toteutettu yhdessä kohteessa, Energia-
tehokkuuteen liittyvä toimenpide on toteutettu

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Laadukkaat varhaiskasvatus- ja koulupalvelut: Oitin yhtenäiskoulun rakentaminen; Urakkasopimus allekirjoitetaan 31.1.2023 mennessä.

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	493,0	475,3	1 230,7	1 230,7	1 230,7
Toimintakulut	-2 333,9	-1 986,6	-2 176,4	-2 176,4	-2 176,4
Toimintakate	-1 840,9	-1 511,3	-945,7	-945,7	-945,7
Poistot	-1 080,9	-1 119,9	-1 135,1	-1 135,1	-1 135,1
Netto yhteensä	-2 921,8	-2 631,2	-2 080,8	-2 080,8	-2 080,8

Sisäisien erien käytöstä on siirrytty pääosin vyörytyksiin. Ainoastaan vesihuoltolaitoksen sisäinen laskutus budjetoidaan TA2023:sta alkaen:

TALOUSLUVUT (SISÄISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	2 565,8	2 486,1	0	0	0
Toimintakulut	-210,8	-208,1	-67,6	-67,6	-67,6
Toimintakate	2 354,9	2 278,0	-67,6	-67,6	-67,6
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	0
Netto yhteensä	2 354,9	2 278,0	-67,6	-67,6	-67,6

TUNNUSLUVUT

	TP	TA	TA	TS	TS
	2021	2022	2023	2024	2025
Henkilöstön määrä	6	6	6	0	0
Ylläpito, euroa/m ³	15	16	17	0	0
Sähkö, euroa /vuosi	383 705	380 000	430 000	0	0
Vesi ja jätevesi, euroa /vuosi	53 493	70 000	70 000	0	0
Lämpö, euroa/m ³ /vuosi	5	4	4	0	0

7.9.5. Vesihuoltolaitos

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vesihuoltolaitokseen kuuluvat vesilaitos ja viemärilaitos.

Vastuuhenkilö on rakennuttajainsinööri.

VUOSITAVOITTEET

Tavoite

Kehittyvä kunta

Kustannuksien vähentäminen: Huleveden vähentäminen viemäriveresistä; Hulevesien vähentämiseen liittyvä toimenpide on toteutettu

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimivat kunnalliset peruspalvelut: Varma ja laadukas vesihuolto; Asiakkaisiin vaikuttavien ennakoimattomien toimintahäiriöiden enimmäismäärä on 3 kpl

Järjestetyn vesihuollon piiriin kuuluminen: Järjestettyyn vesihuoltoon on liittynyt toimintaluokkaan asuntokiinteistöt. Liittymisaste 31.12.2022 on 60,6 %; Liittymisaste 31.12.2023 on 61 %

TALOUSLUVUT (ULKOISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	1 392,3	1 373,2	1 439,0	1 439,0	1 439,0
Toimintakulut	-810,1	-783,9	-832,7	-832,7	-832,7
Toimintakate	582,3	589,3	606,3	606,3	606,3
Rahoitustuotot ja -kulut	1,0				
Poistot	-465,9	-498,0	-537,0	-537,0	-537,0
Netto yhteensä	117,4	91,3	69,3	69,3	69,3

Sisäisien erien käytöstä on siirrytty pääosin vyörytyksiin. Ainoastaan vesihuoltolaitoksen sisäinen laskutus budjetoidaan TA2023:sta alkaen:

TALOUSLUVUT (SISÄISET)

(Luvut 1 000 euroja)	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Toimintatuotot	72,8	70,9	74,5	74,5	74,5
Toimintakulut	-38,4	-104,0	0	0	0
Toimintakate	-34,3	-33,1	74,5	74,5	74,5
Rahoitustuotot ja -kulut	-22,7	0	0	0	0
Netto yhteensä	11,6	-33,1	74,5	74,5	74,5

TUNNUSLUVUT

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Henkilöstön määrä	3	3	3	0	0
Käyttökulut/laskutettu vesi, m ³ (ei sis. pääomakuluja)	1	1	1	0	0
Käyttökulut/laskutettu jäte- vesi, m ³ (ei sis. Pääomakuluja)	2	3	3	0	0
Vesijohtoverkosto km (sis. siir- tolinjat)	121	123	123	0	0
Jätevesiverkosto km (sis. siirto- linjat)	100	103	103	0	0
Hulevesiverkosto km	22	21	23	0	0

8. INVESTOINTISUUNNITELMA 2023–2025

INVESTOINTISUUNNITELMA, LUVUT 1 000 €

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2021	TA 2022	Muu- tettu TA 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Tulot yhteensä	188	20	20	20	20	20
Rahoitusosuudet yhteensä	0	20	20	0		
Menot yhteensä	-2 972	-4430	-3 105	-5 655	-4 575	-3 680
Netto yhteensä	-2 784	-4390	-3 065	-5 635	-4 555	-3 660

INVESTOINTIERITTELY

KUNNANHALLITUS	TP 2021	TA 2022	TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Muut pitkävaikutteiset menot						
9001 TAHE-tietojärjestelmät	0	-15	-15	0	0	0
9003 Talous- ja henkilöstöhallinnon käyttöönottoprojekti	-61	-65	-65	0	0	0
9004 Taloushallinnon lisenssit	-32	0	0	0	0	0
9005 Www-sivujen uusiminen	0	-40	-40	0	0	0
xxxx Elinkeinopoliittiset hankkeet (lopullinen investointiryhmä riippuu käyttökohteesta)	0	-100	-100	-500	-500	-500
Muut pitkävaikutteiset menot yhteensä	-93	-220	-220	-500	-500	-500
Maa- ja vesialueet						
9101 Maa-alueiden osto	0	-200	-200	-50	-50	-50
9102 Maa-alueiden myynti	188	20	20	20	20	20
9103 Kiinteistöjen hankinta ja myynti, tontin osuus	0	0	0	0	0	0
Maa- ja vesialueet yhteensä	188	-180	-180	-30	-30	-30
Koneet ja kalusto						
9401 /9002 Hallinnon atk-laitteet ja ohjelmat	-56	-55	-55	-35	-25	-25
9405 Ruoka- ja siivouspalvelun irtaimisto	-15	-50	-50	-30	-40	-30
xxxx Valtuustosalin sähköiset kokouslaitteet	0	0	0	-60	0	0
xxxx Ruoankuljetusauto	0	0	0	-40	0	0
Koneet ja kalusto yhteensä	-71	-105	-105	-165	-65	-55
Osakkeet ja osuudet						
9501 Osakkeiden ja osuuksien osto	-1	0	0	0	0	0
9502 Osakkeiden ja osuuksien myynti	0	0	0	0	0	0
Osakkeet ja osuudet yhteensä	-1	0	0	0	0	0
KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ	23	-505	-505	-695	-595	-585

PERUSTURVALAUTAKUNTA	TP 2021	TA 2022	TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Koneet ja kalusto						
9421 Perusturvan irtaimisto	-14	0	0	0	0	0
Koneet ja kalusto yhteensä	-14	0	0	0	0	0
PERUSTURVALAUTAKUNTA YHTEENSÄ	-14	0	0	0	0	0
SIVISTYSLAUTAKUNTA	TP 2021	TA 2022	TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Koneet ja kalusto						
9442 Koulujen atk ja tv-laitteet	-14	-20	-20	-20	-20	-20
xxxx Kirjaston monitoimiauto	0	0	0	0	0	-350
Koneet ja kalusto yhteensä	-14	-20	-20	-20	-20	-370
SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ	-14	-20	-20	-20	-20	-370
TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2021	TA 2022	TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Rakennukset /sivistystoimi						
9201 Oitin alakoulun uudisrakennus	-16	-2 040	-40	-4 100	-2 200	0
xxxx Oitin alakoulun ensikertainen varustaminen	0	0	0	0	-350	0
xxxx Oitin liikuntahalli	0	0	0	0	0	-50
Sivistystoimen rakennukset yhteensä	-16	-2 040	-40	-4 100	-2 550	-50
Rakennukset /usea toimiala						
9291 Kiinteistöjen peruskorjaukset	-62	-350	-270	-260	-300	-350
9292 Kiinteistöjen hankinta ja myynti, rakennuksen osuus	0	0	0	0	0	0
xxxx Videovalvonnan päivitys	0	0	-50	0	0	0
Usean eri toimialan rakennukset yhteensä	-62	-350	-320	-260	-300	-350
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
9311 Puistot, leikkipaikat ja liikunta-alueet	-41	-50	-50	-50	-50	-50
9312 Oitin yläasteen monitoimikenttä	-75	0	0	0	0	0
9313 Ryttylän urheilukenttä ja piha-alueet	-376	0	0	0	0	0
9321 Kaavatiet ja kevyenliikenteen väylät	-28	0	0	0	0	0
9322/9325 Karhintien/Hikiä-Rmk kevyenliikenteen väylä	-626	0	-100	0	0	0
9323 Kaaritien kevyenliikenteen väylä	-262	-50	-310	0	0	0
9324 Savelantien kevyenliikenteen väylä	-600	-50	-275	0	0	0
9342 Vaahteratie, jk/pp rakentaminen, rahoitusosuudet	0	20	20	0	0	0
9342 Vaahteratie, jk/pp rakentaminen	0	-150	-20	0	-180	0
9345 Valaistus	-157	-120	-200	-150	-100	-120
9350 Päälystäminen	-11	-140	-140	0	-140	0
9370 Aurinkorannan kunnallistekniikka	0	0	0	0	-100	-600
9371 Monnin kunnallistekniikka	0	-140	-280	0	0	-200
9378 Seuraavan vuoden investointien suunnittelut	0	-60	-60	0	0	0
9379 Pienet/odottamattomat korvausinvestoinnit	0	-25	-25	-20	-20	-20
xxxx Oitin kunnallistekniikka	0	0	0	-30	0	0
xxxx Monni, Repotie	-11	0	0	0	0	0
xxxx Vanhan kylätien saneeraus ja Punkanojan silta, Ryttylä	0	0	0	0	0	-200
xxxx Pihlajatie jatke	0	0	0	-30	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-2 187	-765	-1 440	-280	-590	-1 190
Koneet ja kalusto						
9461 Pakettiauto tekninen	0	-25	-25	-25	0	0
9462 Ajettava ruohonleikkuri tekn.	0	-25	-25	0	0	0
9464 Monitoimitraktori	-156	0	0	0	0	0

9465 Latukone	0	-45	-45	0	0	0
9466 Hiekoituslaite ja etuaura	0	0	-60	0	0	0
xxxx Teknisen toimen koneiden ja laitteiden uusiminen	0	0	0	0	-25	-25
Koneet ja kalusto yhteensä	-156	-95	-155	-25	-25	-25
TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ	-2 421	-3 250	-1 955	-4 665	-3 465	-1 615
VESIHUOLTOLAITOS	TP 2021	TA 2022	TA+M 2022	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Muut pitkävaikutteiset menot						
9081 VL Riihimäen jätevedenpuhd.saneeraus	-138	-80	-80	-40	-50	-50
Muut pitkävaikutteiset menot yhteensä	-138	-80	-80	-40	-50	-50
Rakennukset						
Rakennukset yhteensä	0	0	0	0	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet						
9381 VL Johtolinjat	0	0	0	-40	-100	-300
9383 VL Verkostojen saneeraus	-220	0	0	-100	-150	-300
9385 VL Viemärikaivojen saneeraus	0	-90	-90	-45	-50	-50
9386 Kaaritien vesihuollon saneeraus	0	0	-60	0	0	0
9389 VL Kolmilammin vedenottamo	0	-50	-50	0	-50	-50
9390 VL Riihiviidantien viemäri (Ryttylä)	0	-55	-55	0	0	0
9391 VL Repotien rakentaminen (Monni)	0	-50	-50	0	0	0
9392 VL Monninraitin rakentaminen (Monni)	0	-120	-120	0	0	0
9393 VL Villentien vh laajennus (Hikiä)	0	-50	-50	0	0	0
9394 VL Vaahteratie vh saneeraus	0	-100	-10	0	0	0
9399 VL Muut pienet/odottamattomat korvausinvestoinnit	0	-20	-20	-20	-20	-20
xxxx Hikiän tekopohjavesilaitoksen saneeraus	0	0	0	-10	-20	-20
xxxx Vesitornit	0	0	0	0	-35	-300
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-220	-535	-505	-215	-425	-1 040
VESIHUOLTOLAITOS YHTEENSÄ	-358	-615	-585	-255	-475	-1 090
INVESTOINNIT, NETTO YHTEENSÄ	-2 784	-4 390	-3 065	-5 635	-4 555	-3 660

9. TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEURANTA

Talousarvion täytäntöönpano tapahtuu pääasiassa käyttösuunnitelmien hyväksymisen yhteydessä. Kunnanhallitus antaa tästä tarkemmat ohjeet talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa seuraavassa esitettyjen periaatteiden pohjalta:

Sen jälkeen, kun valtuusto hyväksyy talousarvion, jossa se on asettanut tehtäville tavoitteet ja antanut toimielimille tulosalueittain, hankeryhmittäin tai hankkeittain määrärahat ja tuloarviot, hyväksyvät kunnanhallitus ja asianomaiset lautakunnat käyttösuunnitelmansa valtuuston päätöksiä vastaaviksi.

Näillä toimielimen käyttösuunnitelmilla toimielimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tuloarviot käyttötalousosan tulosalueille ja toiminnoille sekä investointiosan kohteille osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi.

Edelleen johtavat viranhaltijat päättävät viranhaltijoiden käyttösuunnitelmilla tämän jälkeen tavoitteiden asettamisesta sekä osamäärärahojen ja osatuloarvioiden jakamisesta osatoiminnoittain käyttötaloudessa. Investointiosassa näistä päätetään aina toimielintasolla.

Kuntalain 113 §:n mukaan kunnan tilinpäätökseen on sisällytettävä talousarvion toteutumisvertailu. Tähän tullaan sisällyttämään myös sitovien tavoitteiden seuranta. Toimintakertomuksessa tullaan tarkastelemaan myös muita, ei-sitovia tavoitteita.

Valtuusto hyväksyy tilikauden tuloksen käsittelyeriä, kuten vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutoksia samoin kuin käyttöomaisuuden poistoja koskevat suunnitelmat talousarvion tuloslaskelman yhteydessä. Nämä eivät ole määrärahoja eivätkä tuloarvioita, koska ne eivät ole rahoitusvaikutteisia eriä. Kunnanhallitus tekee tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä esityksen valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelystä ja esittää sen toimintakertomuksessa kuntalain 115 §:n mukaisesti.

Valtuuston hyväksymän talousarvion sekä toimielinten ja viranhaltijoiden käyttösuunnitelmiin sisältyvien tavoitteiden, osamäärärahojen ja osatuloarvioiden seuranta suoritetaan sisäisen valvonnan ohjetta noudattaen kunkin toimivaltaisen viranhaltijan ratkaisun mukaisesti. Kunnan taloudesta ja oleellisista tapahtumista raportoidaan säännöllisesti lautakunnille, kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle. Lisäksi vuoden aikana laaditaan yksi puolivuosisikatsaus.

Taloussuunnitelmaosan täytäntöönpano ja seuranta tapahtuu pääasiassa seuraavan, vuosia 2023–2025, koskevan talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen yhteydessä.

10. KONSERNIYHTEISÖILLE ASETETUT TAVOITTEET

HAUSJÄRVEN VAMMAISSÄÄTIÖ

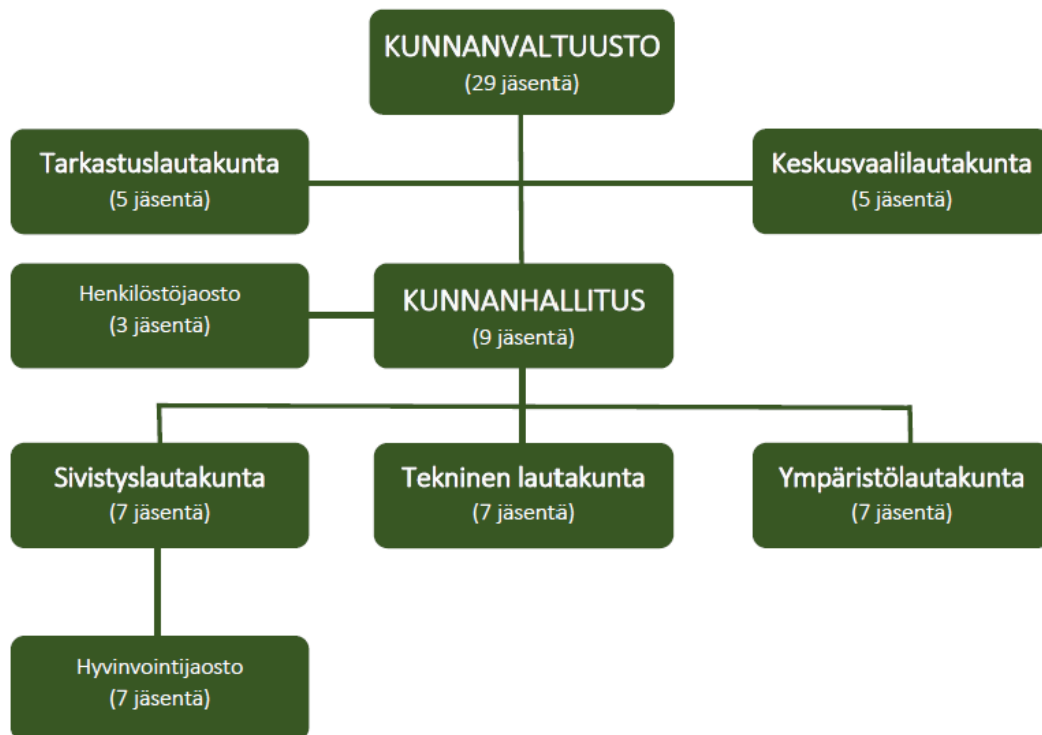
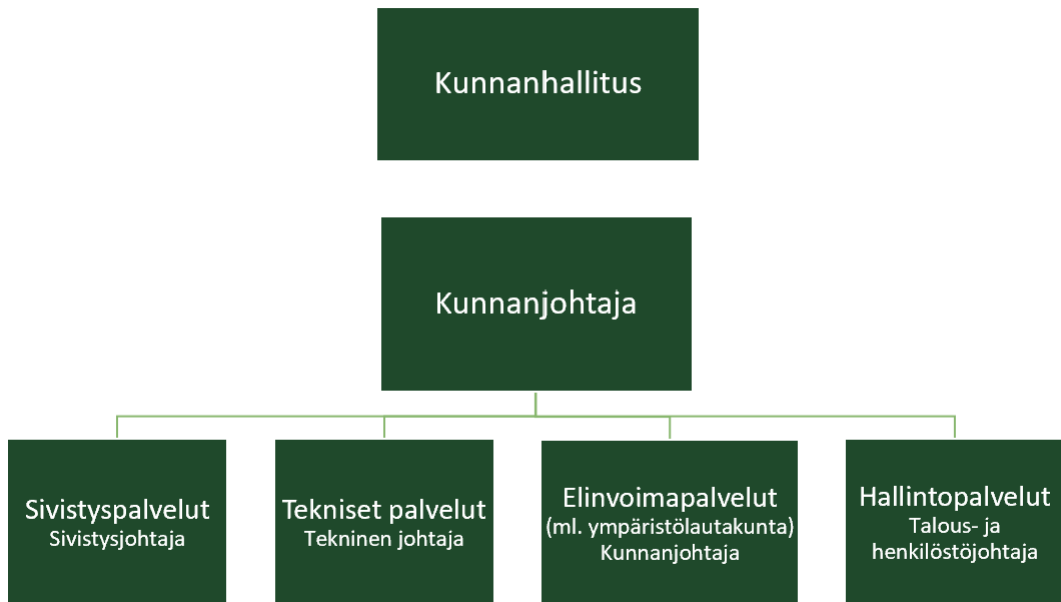
Strateginen vuositavoite ja tavoite	Mittari
Luovutaan säätiöstä osana konsernia.	Puretaan säätiön konserniasema.

RIIHIMÄEN SEUDUN TERVEYSKESKUKSEN KY

Strateginen vuositavoite ja tavoite	Mittari
Kuntayhtymän hallittu purkaminen	Kuntayhtymä puretaan vuoden 2023 aikana.

11. LIITTEET

11.1. Hausjärven kunnan hallinto-organisaatio vuonna 2023 ja lautakuntarakenne

11.2. Tunnuslukujen määritelmiä

TUOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

(Lähde: Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta. 2020)

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

- $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

- $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$
- Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä.
- Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa pitkällä aikavälillä. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.
- Investointitaso määritetään voimassa olevasta investointisuunnitelmasta, jonka aikajänne on riittävä keskimäärän osoittamiseksi. Jos poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke ajoittuu suunnittelukaudelle tai investointeja on taloussuunnitelmassa leikattu ja siirretty suunnitelman ulkopuolelle, on investointitasoa arvioitava taloussuunnittelukautta pitemmällä jaksolla.
- Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot, ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Jos vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

- Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluvulle saadaan jakamalla edellä mainittu keskimääräinen vuotuinen investointitaso asukasmäärällä. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kuntakohtaisia eroja selittävät toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus. Asukasmääränä tunnusluvussa käytetään asukaslukua tilikauden lopussa.
- Erityisesti silloin, kun kunnan talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa. Riittävä tulorahoitus voi kahdessa vertailukunnassa olla saavutettu erilaisella verorasitteella kuntalaisiin.
- Tilikauden tulos on tilikaudelle jakotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa. Tilikauden tulokseen saattaa olennaisesti vaikuttaa satunnaiset tuotot tai kulut, mistä syystä tulorahoituksen riittävyyden arviointia ei voida määritellä sen perusteella.

- Tilikauden tuloksen jälkeen esitettävät erät ovat poistoero- ja tuloksenkäsittelyeriä. Ylijäämäinen tilikauden tulos voidaan siirtää varauksiin, rahastoida tai liittää tilinpäätöstä seuraavan vuoden tilinpäätöksessä edellisiltä vuosilta kertyneeseen yli- tai alijäämään. Ylijäämää lisääviä tai alijäämää vähentäviä eriä ovat varausten ja rahastojen vähentäminen.

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta

- Rahoituslaskelman välitulokseksi Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.
- *Toiminnan ja investointien rahavirta* -välituloksen tilinpäätösvoiton ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoittona on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %

- $100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$.
- Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate

- $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{laskennalliset lainanlyhennykset})$
- Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja laskennallisten lainanlyhennysten maksuun.
- Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa. Lainoihin luetaan korolliset pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset lainat, kuten kuntatodistukset.

Lainanhoitokate

- $(\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$
- Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lainanlyhennysten maksuun.

Kassan riittävyys (pv)

- $365 \times \text{rahavarat } 31.12. / \text{kassasta maksut tilikaudella}$
- Tunnusluku kuvaa kunnan maksuvalmiutta ja se ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

11.3. Kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen sitovat strategiset tavoitteet 2023-2035

KUNNANVALTUUSTON JA KUNNANHALLITUKSEN SITOVAT STRATEGISET TAVOITTEET 2023–2035

PAINOPISTE: KEHITTYVÄ KUNTA

Päämäärä ja tavoite	Mittari	Lähtötaso	Tavoite saavutetaan	Mittarin seuranta
Hausjärvellä on maakunnan pienin työttömyysaste -Työttömyysaste on pienempi kuin Kanta- Hämeen muilla kunnilla	Sijoitus työllisyyskatsauksessa (<i>järjestysnro</i>) (Hämeen ELY-keskus)	6/2022: 3. pienin (6,6 %)	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Asukasmäärä mahdollistaa kunnan elinvoiman säilymisen -Asukasmäärä pysyy vähintään vuoden 2021 tasolla	Asukasmäärä (<i>lkm</i>) (Tilastokeskus)	31.12.2021 8 144	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Asukkaat viihtyvät Hausjärvellä -Tyytyväisyys asuinkuntaan asuinpaikkana erinomainen (tavoite 9–10 mitta-asteikolla 0–10)	Tyytyväisyys asuinkuntaan asuinpaikkana (kunnan hankkima tutkimus)	9/2022 ¹ : 7,35	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Hausjärvi on yrittäjyyden ykköskunta maakunnassa -Suositteluhaluukkuus yrityksen sijaintikunnaksi erinomainen (tavoite 9–10 mitta-asteikolla 0–10)	Suositteluhaluukkuus yrityksen sijaintikunnaksi (kunnan hankkima tutkimus)	uusi mittari	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi 2023 alkaen
Hausjärvi on yrittäjyyden ykköskunta maakunnassa -Maakunnallinen kärkisija Suomen Yrittäjien kuntabarometrissa	Sijoitus Suomen Yrittäjien kuntabarometrissa (<i>järjestysnro</i>)	5/2022: 8.	jokaisessa kunta- baro- metrissa	joka toinen vuosi alkaen 2024
Hausjärven kunta on hiilineutraali vuonna 2035 (hiilidioksidipäästöjen vähennys 80 % vuoteen 2007 verrattuna) 1. Päästöt pienyvät vuosittain kohti päämäärää. 2. Vuonna 2023 laaditaan ilmasto-ohjelma.	1. Kokonaispäästöt (kt CO ₂ e) (Syke: hinku-laskelma) 2. Ilmasto-ohjelma valmis	1. 2020: 56,1 2. -	1.2035 2.2023	joka vuosi v. 2023

¹ Kuntien asukaskokemus 2022 Hausjärvi. 23.9.2022. Taloustutkimus Oy

PAINOPISTE: ME TARJOAMME MAHDOLLISUUDET HYVÄÄN ELÄMÄÄN

Päämäärä ja tavoite	Mittari	Lähtötaso	Tavoite saavutetaan	Mittarin seuranta
Asukkaat ovat tyytyväisiä kunnan palveluihin ja viestintään. -Asiakaskokemus on vähintään hyvä (tavoite 7–10 mitta-asteikolla 0–10)	Kaksi eri mittaria: Arjen asioiden hoito asuin-kunnassani sujuu helposti Kunta viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti (kunnan hankkima tutkimus)	9/2022 ¹ : 1:6,16 2:6,11	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Kunnan vuosikate on riittävän ylijäämäinen investointien kattamiseen keskipitkällä aikavälillä -Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta positiivinen	Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta (<i>milj. euroa</i>)	TP2021: -1,663	viimeistään 2035	joka vuosi
Kunnan lainamäärä alenee -Kunnan lainamäärä pysyy alle kuntien keskimääräisen lainamäärän per asukas	Kunnan lainamäärä/asukas (<i>euroa</i>)	TP2021 (Hausjärvi/ kuntien ka): 3380/3469	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Syrjäytymisen ehkäiseminen Hausjärven toisen asteen läpäisyprosentti korkeampi kuin Kanta-Hämeen	Toisen asteen koulutuksen saaneet 15-20 -vuotiaat (%) (Sotkanet.fi THL)	2021: (Hausjärvi/Kanta-Häme) 47,3 / 44,2	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi

PAINOPISTE: ME TEEMME HAUSJÄRVEN - KAIKKI TEKEMÄÄN YHDESSÄ!

Päämäärä ja tavoite	Mittari	Lähtötaso	Tavoite saavutetaan	Mittarin seuranta
Aktiivinen tapahtumatoiminta -Kunta on mukana vähintään 10:ssä kunnan eri taajamissa järjestettävissä yleisötapahtumissa	Tapahtumien määrä (<i>lkm</i>)	1–8/2022: 9 (Hikiä, Monni, Oitti, Ryttylä)	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt -Henkilöstökyselyn tulokset koskien työssä jaksamista ja työyhteisön toimivuutta ovat vähintään vuoden 2021 kyselyn tasolla	Työssä jaksaminen: keskiarvo seitsemästä eri mittarista ² Työyhteisön toimivuus: keskiarvo yhdeksästä eri mittarista ³ (työhyvinvointikysely)	2021: 1. 4,0 2. 3,8	jokaisessa henkilöstökyselyssä	joka toinen vuosi alkaen 2023
Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt -Henkilöstön terveys paranee	Terveysprosentti, (%)	6/2022: 64	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi
Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt -Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä vähenee	Sairauspoissaolot, (<i>poissaolopv/hlö</i>)	TP 2021: 17,5	joka vuosi 2023–2035	joka vuosi

²Keskiarvo muodostuu seuraavista mittareista: 1. Työni kuormitus ja määrä on sopiva 2. Tunnen olevani työkykyinen 3. Olen valmis kohtaamaan muutoksia ja uusia haasteita työssäni 4. Tulen hyvin toimeen työtovereideni kanssa 5. Tulen hyvin toimeen esimieheni kanssa 6. Olen yleensä tyytyväinen työhöni 7. Asiakkaat antavat minulle palautetta, joka tukee työssäni jaksamista.

³Keskiarvo muodostuu seuraavista mittareista: 1. Työyhteisöni ilmapiiri on hyvä 2. Työyhteisössäni arvostetaan kaikkien työtä 3. Työyhteisössäni kannustetaan uusien ideoiden esille tuomista 4. Saan tarvittaessa työyhteisöni muilta jäseniltä apua ja tukea 5. Tuen ja autan työyhteisöni muita jäseniä heidän sitä tarvitessaan 6. Ongelmat ja ristiriidat työyhteisössäni käsitellään rakentavasti 7. Osaan etsiä ja saan työni kannalta tarvittavan tiedon helposti 8. Työyhteisössäni on toimiva työpalaverikäytäntö 9. Työyhteisössäni työnjako on toimiva.

11.4. Yhteenveto toimialojen strategisista vuositavoitteista

KUNNANHALLITUS JA KUNNANVALTUUSTO

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvellä on maakunnan pienin työttömyysaste; sijoitus työllisyyskatsauksessa.

Asukasmäärä mahdollistaa kunnan elinvoiman säilymisen; asukasmäärä

Asukkaat viihtyvät Hausjärvellä; tyytyväisyys asuinkuntaan asuinpaikkana

Hausjärven kunta on hiilineutraali vuonna 2035; päästöt pienenevät vuosittain kohti päämäärää, ilmasto-ohjelma valmis 2023

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Asukkaat ovat tyytyväisiä kunnan palveluihin ja viestintään; arjen asioiden hoito asuinkunnassa sujuu helposti, kunta viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti

Kunnan vuosikate on riittävän ylijäämäinen investointien kattamiseen keskipitkällä aikavälillä; toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta

Kunnan lainamäärä alenee; kunnan lainamäärä/asukas

Syrjäytymisen ehkäiseminen; Hausjärven toisen asteen läpäisyprosentti korkeampi kuin Kanta-Hämeen vastaava prosentti

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Aktiivinen tapahtumatoiminta; tapahtumien määrä

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; työssä jaksaminen, työyhteisön toimivuus

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; terveysprosentti

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt; sairauspoissaolot

HALLINTOPALVELUT -PALVELUKESKUS

Tavoite

Kehittyvä kunta

Huolehditaan talouden suunnittelusta ja ajanmukaisesta seurannasta.

Huolehditaan sisäisen valvonnan ohjeiden sekä riskienhallinnan ajanmukaisuudesta.

Selkeytetään sisäisiä prosesseja.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimivat ja hyvinvoivat työyhteisöt: Sairauspoissaolojen määrä vähenee ja erityisesti mielen-terveyden ja tuki—ja liikuntaelinten sairauksista johtuviin poissaoloihin kohdennetaan toimenpiteitä. Huolehditaan työhyvinvoinnista ja työkyvyn ylläpidosta yhdessä työterveyshuollon kanssa.

Talouden tasapaino: Kunnan valtuuston tekemiin talouslinjauksiin perustuva talousarviovalmistelu. Tilinpäätöksen tulos on vähintään talousarvion mukainen ja investoinnit toteutuvat enintään talousarvion mukaisina.

Seurataan ja toimeenpannaan henkilöstöohjelman tavoitteita.

Kehitetään sisäisiä palveluita.

Huolehditaan palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Kehitämme tietojohtamista ja talous- sekä henkilöstöraportointia. Tärkeässä roolissa on ajantasainen ja laadukas talousraportointi.

Palvelukeskuksen toimivuuteen panostaminen

Yhteistyön kasvattaminen sidosryhmien kanssa

ELINVOIMAPALVELUT -PALVELUKESKUS (ML. YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA)

Tavoite

Kehittyvä kunta

Hausjärvi on yrittäjyyden ykköskunta maakunnassa: Maakunnallinen kärkisija Suomen yrittäjien yrittäjyysbarometrissa.

Nopea kaavoitusprosessien läpivienti: Kaavat valmistuvat tavoiteaikataulussa; asemakaavojen läpivienti 6-12 kuukaudessa.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Työmarkkinatuen seuranta aktiivitoimenpiteissä: Aktivointiaste ja kunnan osarahoittama työmarkkinatuki; Yli 50 % työttömistä on aktiivitoimenpiteissä, kunnan työmarkkinatuen rahoitusosuus on alle 130 000 euroa.

Vastaamme ympäristölautakunnassa mahdollisimman nopeasti asiakkaan yhteydenottoihin. Pyrimme vastaamaan laaja-alaisiin kysymyksiin kootusti (ns. yhden luukun periaate).

Ympäristölupien ja maa-aineslupien käsittelyaikataulu: 6–12 kuukautta, kun hakemukset ovat käsittelykelpoisia.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tavoite

Kehittyvä kunta

Jatko-opiskeluun yhteishaun kautta päässeet Hausjärveltä päättötodistuksen saaneista (%); Tyydyttävä taso 95%, hyvä taso 98%

Lasten ja nuorten liikuntaharrastusten lisääminen; Liikuntakerhojen ympärivuotinen tarjonta neljässä taajamassa.

Lasten ja nuorten päihdevalistus yhteistyössä sidosryhmien kanssa (vanhempaintoimikunnat, urheiluseurat,...); Jokaisella koululla on järjestetty vähintään yksi tilaisuus.

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Lukio-opetuksen säilyminen kunnassa; Hausjärven perusopetuksen päättötodistuksen saaneista, lukioon hakeutuvista nuorista, 45 % hakee oman kunnan lukioon.

Varhaiskasvatuspalveluiden monipuolinen tarjonta; Tarjolla neljä erimuotoa varhaiskasvatuspalveluista.

Kouluviihtyvyyden lisääminen; 1. kouluterveyskyselyn tulokset kouluviihtyvyyden osalta kohtuneet vuoden 2021 kyselystä. 2. kiusaamisen vähentyminen kouluterveyskyselyssä vuoden 2021 kyselystä

koulutilojen saneerauksiin ja tilantaroeisiin varautuminen: 1. Oitin kouluhankkeen suunnittelu. 2. Rakennustöiden aloittaminen.

Kirjaston digitaalisten palvelujen ja käyttämäärien lisääminen; 1. Pääkirjasto on auki ympäri vuoden. 2. Kirjastoauto kiertää laajasti kunnan alueella

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Maakunnallisessa yhteistyössä mukana oleminen; Maakunnallisten yhteistyöhankkeiden määrä

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tavoite

Kehittyvä kunta

Onnistuminen hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisessä: Toiminnan häiriöttömyys; Säännöllisten seurantalaverien pitäminen Hyvinvointialueen kanssa

Kustannuksien vähentäminen: Huleveden vähentäminen viemäriveresistä; Hulevesien vähentämiseen liittyvä toimenpide on toteutettu

Päästöjen vähentäminen: Siirtyminen uusiutuviin energiamuotoihin, energiatehokkuuden parantaminen; Uusiutuvan energian käyttöönotto on toteutettu yhdessä kohteessa, Energia-
tehokkuuteen liittyvä toimenpide on toteutettu

Me tarjoamme mahdollisuudet hyvään elämään

Toimivat kunnalliset peruspalvelut: Varma ja laadukas vesihuolto; Asiakkaisiin vaikuttavien ennakoimattomien toimintahäiriöiden enimmäismäärä on 3 kpl

Järjestetyn vesihuollon piiriin kuulumisen: Järjestettyyn vesihuoltoon on liittynyt toiminta-
alueen asuntokiinteistöt. Liittymisaste 31.12.2022 on 60,6 %; Liittymisaste 31.12.2023 on 61
%

Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin: Liikenneturvallisuuden parantaminen; Yksi liikennetur-
vallisuutta parantava toimenpide toteutetaan vuoden aikana

Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin: Liikenneturvallisuustyön aktivoiminen Hausjärven kun-
nassa; Yksi turvallisuustapahtuma toteutetaan vuoden aikana

Laadukkaat varhaiskasvatus- ja koulupalvelut: Oitin yhtenäiskoulun rakentaminen; Urakkaso-
pimus allekirjoitetaan 31.1.2023 mennessä

Me teemme Hausjärven – Kaikki tekemään yhdessä!

Osallistuva budjetointi: Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen; Osallistuvan budjetoinnin
kohteista päätetään 31.3.2023 mennessä

Osallistuva budjetointi: Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen; Hankkeille tuotetaan kus-
tannusten tilannetieto kuukausittain